6 ИЮЛ 1992

Халқ денгиздир, халқ тўлқиндир, халқ кучдир!

ХАЛҚ СЎЗИ

خلق سوزی

ҲИЖРИЙ: ҚАМАРИЙ, 1412 ЙИЛ, ЗУЛ-ҲИЖЖА, 25-КУН.
ШАМСИЙ, 1371 ЙИЛ, САРАТОН, 5-КУН.

Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши ва Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Вазирлар маҳкамасининг газетаси

1991 йил 1 январдан чиқа бошлаган 1992 ЙИЛ 26 ИЮНЬ, ЖУМА, 122-СОН • 373 • НАРХИ СОТУВДА 1 СЎМ 50 ТИЙИН.

ТУРКИСТОН:

ШАРТНОМА ИМЗОЛАНДИ

● «ИРИСНИНГ БОШИ ДЎСТЛИКДА»
● ЯССАВИЙ РУҲИНИ ШОД ЭТИБ
● МЕҲР-ОҚИБАТ ТАФТИ

24 июнь. Чимкент шаҳри аэропорти Ўзбекистон ва Қозоғистон Республикалари Давлат байроқлари билан безатилган. Кутиш майдончасида қозоқ халқининг миллий анъанасига кўра мўътабар меҳмонлар шарафига иккита оқ ўтов тикилган. Сўл ёқда қозоқ янгалар қимиз-у қимронни шопириб, ўнг ёқда шўх сулувлар анвойи гуллардан дасталар танлаб, ҳаяжон билан қўшни Ўзбекистондан ташриф буюрадиган азиз меҳмонларни кутишмоқда. Қўбизларини созлаб ўланчи қизлар ҳарир либосларда ял-ял ёниб ўтиришибди.

Ўзбекистон Республикасининг Президенти Ислом Каримовни кутиб олиш учун бу ерда ҳозир бўлган Қозоғистон Республикаси Президенти Нурсултон Назарбоевдан бўлажак учрашув ҳақида сўзлаб беришни илтимос қиламиз. — Биз, — дейди Президент, — тарихда биринчи марта Ўзбекистон мамлакати билан Қозоғистон мамлакати ўртасида воситачиларсиз шартнома имзоламоқчимиз. Мен қозоқ билан ўзбек халқи табиатида ҳеч қандай тафовут йўқ, деб ҳисоблайман. Улар тарихан битта халқдир, дастурхонимиз бир, одатларимиз бир, динимиз, дилимиз бир. Ўзбек қозоқни кўрса, «бовурим» деб қучоқ очади. Қозоқ ўзбекни кўрганда «ўз оғам»лаб пешвоз чиқади. Бугун мана шу туркий халқларнинг келажагини, меҳр-оқибатини ўйлаб, ўзаро кўмак, ҳурмат-эҳтиром рамзи бўлган ҳужжатни имзоламоқчимиз. Шартнома улуғ аждодимиз, барча мўмин-мусулмонларнинг авлиё отаси Хўжа Аҳмад Яссавий макон топган қадамжо Туркистон шаҳрида имзоланади. Биз Ислом Каримов билан шу ерда учрашишни лозим топдик. Бизни аждодларимизнинг руҳи қўлласин, барча мушкулларимизнинг кушойишини берсин, деган улуғ ният билан ҳозир ўша ёққа йўл оламиз.

Ҳавода оппоқ умид қуши бўлиб тайёра кўринди. Мезбонлар азиз меҳмонларга ўлан айтиб пешвоз чиқишади. Туғишган оға-инилар қучоқ очиб омонлашдилар. «Бовурим Нурсултон Абишевич, омонмисиз», деди Ислом Каримов. «Хуш келибсиз, Ислом оға», деб бағрига босди Назарбоев. Мезбонлар ҳурмат билан меҳмонларни оқ ўтовга бошлашди.

Қандай муқаддас анъаналаримиз бор! Ширинсухан мулозаматларимиз, иззат-ҳурмат, эътибор, ҳамма-ҳаммаси самимий, чеҳралар очиқ. Икки халқ, умуман, қадим Турон фарзандлари ҳамиша бир-бирлари билан ана шундай меҳрли муносабатда бўлишган. Токи ана шундай одамийлик фазилатлари бор экан, тупроғимиздан барака, қалбимиздан имону эътиқод аримаслигига амин бўласан киши.

Халқларимиз оғир иқтисодий синовларни бошдан кечириб турган бугунги кунда ҳам ана шу муқаддас туйғуларимиз дилларимизга ором бағишлаб турибди. Ота-боболаримиз кўп синоатларни кўрган, сабр-тоқатли бўлишга, имонли-эътиқодли бўлишга ўргатиб келган ҳикматларнинг шарофати шу бўлса керак, эҳтимол.

Биз, қозоқ билан ўзбек бир-биримизни шундай қўллаб-қувватлайликки, — деди Ислом Каримов истиқболига пешвоз чиққан Туркистон аҳлига мурожаат қилар экан, — халқларимизнинг иноқ-иттифоқлиги барчага намуна бўлсин. Ўзбек қозоқ билан қудратли, қозоқ эса ўзбек билан ифтихорлидир. Қозоқ дўстларимизда «Ириснинг боши дўстликда», деган ибратли мақол бор. Бу бараканинг боши дўстликда деган гап.

Туркистон. Бу масканнинг номи қалбларга таскин, руҳимизга енгиллик бағишлайди. Кўчалар, майдонлар икки улкан халқнинг фидойи фарзандларини олқишлаш учун чиққан қондошларимиз билан тўлган. «Хуш келибсизлар», «Яссавий руҳи қўлласин», деган олқишлар янграйди. Ислом Каримов билан Нурсултон Назарбоев Яссавий мақбарасига қадам қўйишади. Улуғ аждодларимиз руҳига қуръон тиловат қилинади. Ўзбекистондан келган олий мартабали меҳмон туркистонлик дин арбобларига Тошкентда кўп минг нусхада чоп этилган Қуръони каримнинг ўзбек тилидаги жилдларини туҳфа этиб, тўн кийдиради. Яссавий қабри зиёрат этилади. Шундан сўнг аҳли фуқаро кўз ўнгида мақбара пойида Ўзбекистон ва Қозоғистон Республикалари ўртасида ўзаро ёрдам, дўстлик ва ҳамкорлик тўғрисидаги шартнома имзоланди.

Шу муносабат билан икки Республика Президентлари йиғилганлар ҳузурида нутқ сўзладилар. Жумладан, Н. Назарбоев шундай деди: Ҳозиргина биз қадимда бир ота-онадан дунёга келган икки оға-ини халқ бундан кейин ўзаро ҳамкорликда, бири иккинчисига мадад бўлиб, зиммамиздаги барча масалаларни ечадиган ўта муҳим тарихий ҳужжатни сиз гувоҳ бўлиб турган авлиё отамиз мақбараси пойида имзоладик. Ушбу шартномани Тошкентда ҳам, Олмаотада ҳам расмийлаштиришимиз мумкин эди. Аммо биз ҳар икки томон учун ҳам маъқул бўлган, халқларимизнинг азиз қадамжоси Яссавий тупроғида шу ишни амалга ошираяпмиз. Бунинг рамзий томонлари бор. Аждодларимиз бунёд этган қадим Турон тупроғида бундан буён ҳам бирга бўламиз. Ушбу ҳужжатнинг тарихийлиги шундаки, жумҳуриятимизда мустақил давлат сиёсатига амал қилинар экан, халқларимиз бир-бирига дўст ва ҳамкор бўлиши керак.

Бозор муносабатларини қарор топтиришимизда, ўзаро иқтисодий алоқаларни ривожлантиришимизда, елкама-елка туриб, барча қийинчиликларни бартараф этишимизда фаол ҳамкорлик жуда ҳам зарурдир. Ўзбек халқининг фидойи фарзанди, қозоқ халқининг жонкуяр дўсти Ислом Каримов билан ана шу жиҳатларни келишиб олдик, деб таъкидлади Қозоғистон Президенти. Ҳақиқий дўстлик, деди у, бовурдошлигимиз янада мустаҳкамланиб, ривож олган сари ишларимиз самарали ва баракали бўлаверади. Чунки ҳамкорлик анъаналари халқларимиз ўртасида ўтмишда синалган. Фаробий, Навоий, Мухтор Авезов, Ойбек, барча улуғларимиз бир дарёдан сув ичиб, бир дастурхондан туз тотганлигининг ўзи ҳам бизга ўрнак бўлиши керак. Мен Ўзбекистонда барча қозоқ йўлдошларимизга шарт-шароитлар яратилганидан хабардорман. Бунинг учун қардошларимизга катта миннатдорчилик билдираман. Халқимизнинг «бирлик бўлмаса, тириклик бўлмайди» деган доно гапи бор. Биз шунинг учун ҳам боболаримиздан мадад олиб, ўгитларига қулоқ тутишимиз керак. Хўжа Аҳмад Яссавий руҳи қўлласин деб келганимизнинг ҳам боиси шу.

Шундан сўнг Ислом Каримов сўзга чиқиб, мазкур шартноманинг аҳамияти ҳақида гапирди. Биз сиз билан тарихий ҳодисаларнинг гувоҳи бўлиб турибмиз, бизгача ҳам аждодларимиз бир тан, бир жон бўлиб, оғирларини енгил қилишган. Барча мусулмонлар учун улуғ қадамжо Хўжа Аҳмад Яссавий мақбараси остонасида учрашаётганимиз ҳам бежиз эмас. Сизларга ўзбек жигарларингиз номидан самимий саломлар билан келдик.

Ислом дунёсининг тенгсиз ва беназир соҳибқирони Амир Темур бунёд эттирган Хўжа Аҳмад Яссавий мақбараси ўтмишимиздан гувоҳлик бериб, виқор билан қад ростлаб турган бу замин бизга куч-қувват бағишлаб меҳр билан кутиб олганидан миннатдормиз. Қалбларимиздан қалбларимизга б116 бородарлик, меҳр-оқибат тафти югургандек бўлди, деб сўзини давом эттирди Ўзбекистон Президенти. Мана шу улуғ қадамжода яратган эгамнинг ўзидан сўраб турибманки, шундай меҳр ҳар икки жумҳурият халқлари қалбига ҳам нурдай сингиб кетсин.

Бугун Қозоғистон билан Ўзбекистон осмонида мустақиллик офтоби порламоқда. Бу мустақиллик бошимизга абадий келгани рост бўлсин. Биз бугун мустақил давлат номидан, шу давлатнинг умумхалқ ишончини қозонган Президентлари сифатида ушбу ҳужжатга имзо чекдик. Биз орзу-умидлари муштарак халқмиз. Буюк ипак йўли бир бўлган. Қўшиққа чанқоқ дилимиз бир бўлган. Қоронғу ва ёруғ кунимиз бир бўлган. Қозоқ ўланида ўзбек оҳанги, ўзбек ёр-ёрида қозоқ оҳанглари садоланиб туради. Бундан буён ҳам ўз тақдиримизни, бахтимизни биргаликда яратамиз.

Бозор муносабатларига ўтишимизда ҳам муштарак ташвишларимиз оз эмас. Бир-биримизга керак эдик, ҳозир ҳам кеpакмиз ва керак бўламиз.

Турон заминидаги беш республика бир-биримизга ниҳоятда зарурмиз, ҳатто муҳтожмиз. Бизнинг келажагимиз, бахтимиз, толеимиз бундан буён қай даражада аҳил, иноқ, иттифоқ бўлиб яшашимизга боғлиқ.

Бизнинг бугунги учрашувимиз ва имзолаган шартномамиз шу аҳилликка қўйилган мустаҳкам пойдевор бўлади, деб умид қилишга асосимиз бор, деб таъкидлади Ислом Каримов.

Ўзбекистонда салкам бир миллион қозоқ биродарларимиз, Қозоғистонда ҳам юз минглаб ўзбеклар яшайди. Ҳар икки жумҳуриятда қўшни миллат вакилларининг маданият марказлари тузилган. Қозоқ ва ўзбек тилларида газеталар чоп этилмоқда, телевидение кўрсатувлари, радиоэшиттиришлари йўлга қўйилган. Тошкент давлат педагогика институтида қозоқ тили мутахассислари тайёрланади. Ўзбекистон шаҳар ва қишлоқларидаги 500 дан ортиқ мактабда 130 минг қозоқ фарзанди таҳсил олмоқда. Томди районида иш қозоқ тилида юритилмоқда.

Бундан буён иқтисодий соҳада, савдо-сотиқ, қишлоқ хўжалиги маҳсулотлари ва бошқа халқ истеъмоли молларини етказиб беришга киришишимиз керак.

Ўзбекистон Президенти ушбу масалалар ҳақида тўхталиб, менинг катта орзуим, шундай ҳамкорлик ва ўзаро ёрдамни амалга оширайликки, ҳавас қилса арзигулик бўлсин, деди. Орол муаммоси бизнинг умумий ишимиз. Транспорт, юк ташиш, мудофаа, яйловлардан фойдаланиш, ғалла, пахта, чорвачиликка оид масалалар ҳам борки, уларни ўзаро ишонч, ҳамкорлик руҳида ҳал этишимиз керак. Мана шу улуғ мақсадларни амалга оширишимизда бизга боболаримиз руҳи мададкор бўлсин.

Шундан сўнг икки давлат раҳбарлари бир-бирларига сарполар кийдиришди. Туркистонлик қариялар халқнинг икки суюкли фарзандига бирлик ва ҳамжиҳатлик тимсоли бўлган оқ тулпорларни тортиқ қилишди.

Самимий ва самарали ўтган шартномани имзолаш маросимида Ўзбекистон Республикаси Бош вазири А. Муталов, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат котиби Р. Ражабов ва бошқа расмий кишилар иштирок этдилар.

Ўктам МИРЗАЕР,
ЎзА мухбири.
Чимкент—Туркистон—Тошкент.

● СЕССИЯДАН НИМАНИ КУТЯПСИЗ?

ХУСУСИЙЛАШТИРИШ АМАЛГА ОШСИН

Социализм даврида одамлар қўлидан ҳамма нарсани тортиб олдик. Барча корхоналарни, энг кичик сартарошхоналаргача давлат тасарруфига ўтказдик ва буни пардаладик-да: «Давлат халқникидир!», дедик. Аслида давлат халқники эмас, балки бир ҳовуч амалдорларники эди. Ҳамма давлатга қарол бўлиб хизмат қилди.

Эндиликда бу хатони тушундик. Ер, ижара ҳақида қонун ва қарорлар қабул қилдик. Аммо биздаги маъмурий буйруқбозликнинг томири соғ-омон яшаётгани сабабли приватизация амалга ошмаяпти.

Сессия ана шу муаммоларга ҳам тўхталса ғоят яхши бўларди.

Хонқул НАЗАРОВ,
Пахтакор районидаги Ҳайдарбек Абдужабборов номли давлат хўжалиги бригадири.

ДАВЛАТ ТИЛИГА ЭЪТИБОР

Икки йил бурун биз Давлат тили ҳақида қонун қабул қилганимизда мустамлака эдик. Ва бу ҳолат ўша қонунга ўзининг кучли таъсирини ўтказган эди. Бугун ҳар қалай биз мустақилликка чиқдик, деяпмиз. Ҳар бир жойда «Мустақил Ўзбекистон!» деган иборани ишлатишга, шиорларда битишга одатланаяпмиз. Агар мустақилликка чиққанимиз рост бўлса, менинг истагим шу: Давлат тили ҳақидаги қонун қайтадан X сессия кун тартибига қўйилиши керак. Қонундаги рус тилининг имтиёзлари олиб ташланиши лозим.

Ҳотам САТТОРОВ,
«Жиззах» давлат хўжалигида яшовчи меҳнат фахрийси.

ТУБ ЎЗГАРИШЛАР ДАВРИ

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ОЛИЙ КЕНГАШИНИНГ ФАОЛИЯТИ ТЎҒРИСИДА (1990 ЙИЛ МАРТ—1992 ЙИЛ ИЮНЬ)

Ўн иккинчи чақириқ Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши салкам икки йилдан бери ишлаб келмоқда. Бу давр собиқ СССР ҳудудидаги барча давлатлар ҳаётида туб ўзгаришлар рўй берганлиги билан ажралиб туради.

Республикамизда ҳам муҳим воқеалар рўй берди. Ўзбекистон мустақил давлат деб эълон қилинди. Республика ҳур давлат сифатида мустақил оёққа тура бошлади. Демократик тарзда тузилган жамиятларга хос бўлган тадбир — ҳокимият ваколатларини аниқ чегаралаб қўйишни таъминловчи чоралар изчиллик билан амалга оширилмоқда. Иқтисодиёт ислоҳ қилинмоқда, кўптармоқлиликка ҳуқуқий замин яратилмоқда. Ўлкамиз бойликлари илк бор бутунлай Ўзбекистон халқига хизмат қила бошлади. Миллий анъаналар, миллатимизнинг маънавий қадриятлари тикланмоқда.

Ана шундай шароитда Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши қонунчилик ва назорат қилиш фаолиятини зўр иштиёқ билан амалга оширди. Амалда Олий Кенгаш жамоат ҳаётидаги жиддий ўзгаришларнинг, республикадаги ижтимоий-иқтисодий ва сиёсий вазиятни барқарорлаштиришнинг асосий воситаси бўлди.

Ҳисобот даврида Олий Кенгашнинг тўққизта сессияси ўтказилди. Уларда 63 та қонун, 272 та қарор қабул қилинди. Давлат қурилиши, ички ва ташқи сиёсатни шакллантириш, иқтисодий тараққиёт сингари устивор масалалар доимо парламентнинг диққат марказида турди.

Мустақилликка эришилган даврда республикани ижтимоий-иқтисодий ривожланиши бирмунча жадалроқ кечганлиги, шу муносабат билан қонунчиликни кучайтириш зарур бўлганлиги, Олий Кенгаш, унинг идоралари, халқ депутатлари парламентда ишлаш тажрибасини орттирганликлари Олий Кенгаш ҳамда унинг идоралари фаолиятини сезиларли даражада жонлантириш имконини берди. Бу 1991 йилнинг иккинчи ярмида яққолроқ сезилди. Чақириқ бошидан 1991 йилнинг июнь ойигача қадар, яъни қарийб бир ярим йил давомида Олий Кенгашнинг тўртта сессияси ўтказилган бўлса ўнинчи сессия кейинги 12 ой ичида ўтказилаётган олтинчи сессия бўлади.

Олий Кенгаш Раёсати ҳам республиканинг ижтимоий-сиёсий ҳаётига сезиларлироқ таъсир ўтказа бошлади. Агар 1990 йилнинг март ойидан 1991 йилнинг июнь ойига қадар ўтказилган Раёсатнинг 27 та мажлисида 84 та масала муҳокама қилинган бўлса, 1991 йилнинг июнидан 1992 йилнинг июнига қадар Раёсатнинг 32 та мажлисида давлат ҳаётига оид қарийб 170 та муҳим масала кўриб чиқилди.

Раёсат қўмиталар фаолиятини уйғунлаштириш, Олий Кенгаш сессияларини тайёрлаш амалиётини такомиллаштирмоқда. 1991 йилнинг 10 октябрида Раёсат Қонун ҳужжатларини тайёрлаш, муҳокама қилиш ва уларнинг ижросини назорат этиш тартиби тўғрисидаги Низомни тасдиқлади. Бу қўмиталар ишига бирмунча изчиллик ва ташкилий руҳ бахш этиш имконини берди. Сессиялар оралиғидаги даврда вилоятларда қонун лойиҳаларини муҳокама этиш, уларни барвақт матбуотда эълон қилиш, лойиҳаларни халқ депутатларига тарқатиш одат тусига кириб қолди.

Раёсат томонидан бир қатор муҳим қарорлар қабул қилинди. Собиқ СССРнинг республика ҳудудида жойлашган мулки хусусидаги, Ўзбекистон аскарларининг келгусида ҳарбий хизматни давом эттириши ҳақидаги, эркин нархлар жорий этилиши муносабати билан аҳолининг турли табақаларини ижтимоий жиҳатдан муҳофаза қилиш чора-тадбирлари тўғрисидаги, айрим чет эл мамлакатлари ва халқаро ташкилотлар билан ўзаро муносабатлар хусусидаги қарорлар шулар жумласидандир.

Олий Кенгаш қўмиталари анча тажриба тўпладилар. Улар Қонун лойиҳаларини тайёрлаш ишига қўмиталар барча аъзоларини, шунингдек олим ва мутахассисларнинг кенг оммасини жалб этмоқдалар. Муваққат ижодий жамоаларни тузиш, тайёрланган ҳужжатларни экспертизадан, шу жумладан чет эл экспертлари кўригидан ўтказиш, тармоққа доир қонунларни яратиш чоғида халқаро амалиётга суяниш тажрибаси ижобий натижаларга олиб келмоқда.

Қонунчилик парламент ишининг муҳим жиҳатларидан биридир. Ҳисобот даврида бу иш қўмита ва комиссияларда ишлаб чиқилган қонунчилик дастурига мувофиқ амалга оширилди. Бу ишнинг мазмуни «Ўзбекистон Республикаси Давлат мустақиллигининг асослари тўғрисида»ги Қонунда кўп жиҳатдан ўз аксини топди.

Олий Кенгаш, унинг Раёсати ва қўмиталарининг қонунчилик соҳасидаги фаолиятида муҳим ўрин тутган йўналишлардан бири — янги давлат институтлари фаолият кўрсатиши учун ҳуқуқий пойдевор яратилиши бўлди.

Олий Кенгаш томонидан «Ўзбекистон Республикаси Президенти сайлови тўғрисида», «Ўзбекистон Республикаси референдуми тўғрисида»ги қонунлар қабул қилинди, ижроия ҳокимиятининг аҳамиятини ошириш ва нуфузини кучайтиришга қаратилган бошқа чора-тадбирлар ҳам изчиллик билан бажарилди. Ўзбекистон Республикаси Конституциясининг Президент ваколатлари, Ҳукумат мақоми, Бош вазир лавозимини таъсис этиш қисмига сезиларли ўзгартиришлар киритилди.

Вилоятларда, шаҳарлар ва туманларда ҳоким лавозими таъсис этилиши белгиланган «Ҳокимиятнинг маҳаллий идораларини қайта ташкил этиш тўғрисида»ги Қонуннинг қабул қилиниши, шунингдек Олий Кенгаш Раёсати томонидан «Вилоятлар, туманлар ва шаҳарларнинг ҳокимлари тўғрисидаги муваққат Низом ҳамда уларнинг ҳокимият ваколатли идоралари билан ўзаро муносабатларининг асослари тўғрисида»ги ҳужжатнинг тасдиқланиши муҳим ишлардан бири бўлди. Ана шу ҳужжатларда ҳокимларнинг ҳуқуқий мақоми белгилаб берилди ҳамда ҳозирги шароитда халқ депутатлари Кенгашларининг фаолият кўрсатишлари учун ҳуқуқий замин яратилди.

(Давоми 3-бетда).

ИШОНЧ ЁРЛИҚЛАРИНИ ТОПШИРИШГА ДОИР

ПОКИСТОН ИСЛОМ РЕСПУБЛИКАСИНИНГ ФАВҚУЛОДДА ВА МУХТОР ЭЛЧИСИ ШАФҚАТ АЛИ ШАЙХ

Шафқат Али Шайх 1942 йилда туғилган, иқтисодиёт ва стратегик тадқиқотлар соҳасида бир қанча илмий даражалар эгасидир. Покистон ташқи ишлар тизимига хизматга киргунига қадар 1967 йилдан бошлаб Лохурдаги ҳукумат коллежида иқтисодиётдан дарс берган. Покистон Ташқи ишлар вазирлигида протокол бўлимида (1972-75) директор, (1975 ва 1983-84) ва бош директор (1986-87) бўлиб ишлади. 1984-85 йилларда миллий мудофаа курсларида иштирок этди, 1985-86 йилларда Равалпиндидаги миллий мудофаа коллежида ишлади.

Покистоннинг дипломатия ваколатхоналарида: 1969-71 йилларда Теҳронда, 1975-79 йилларда Киншасада ва 1980-82 йилларда Жазоирда турли лавозимларда ишлади. Гаагадаги (1987-89) ва Аккрадаги (1990-92) элчиси этиб тайинланди.

1992 йил июнида Покистоннинг Ўзбекистон Республикасидаги биринчи элчиси этиб тайинланди.

Элчи Шафқат Али Шайх уйланган, учта фарзанди бор.

• Ўзбекистон—ХХР

ҲУЖЖАТЛАР ИМЗОЛАНДИ

Хитой Халқ Республикасининг Хунань вилоятидан Тошкент вилоятига меҳмон бўлиб келган делегация аъзолари қатор шаҳар ва районларда бўлишиб, ишлаб чиқариш корхоналари, соғлиқни сақлаш, маданият ва бошқа муассасалар иши билан яқиндан танишишди.

24 июнь куни Тошкент вилоят ҳокимияти билан Хунань вилояти ҳокимияти ўртасида иқтисодий ҳамкорлик соҳасидаги, маданий ва савдо муносабатларини йўлга қўйиш масалаларига доир қатор ҳужжатлар имзоланди. Ҳужжатларни Тошкент вилояти ҳокимининг биринчи муовини Шаҳло Маҳмудова ва Хунань вилояти халқ ҳукумати раиси ўринбосари Чэнь Биньфань имзоладилар.

Т. ИСКАНДАРОВ,
«Халқ сўзи» мухбири.

Журналистлар уюшмасининг мукофотлари

Ўзбекистон Республикаси журналистлар уюшмаси жумҳурият танлови ҳаками таклифини кўриб чиқиб, **қарор қилади:**

Йилнинг энг яхши журналистика асарлари учун танлов бўйича Ўзбекистон Журналистлар уюшмасининг лауреати нишони билан бирга дипломи қуйидаги ўртоқларга берилсин:

Аҳророва Холида — журналистика фахрийси. Шахсга сиғиниш йилларида қатағон қилинган журналистлар фаолиятига бағишланган туркум мақолалари учун.

Раҳмонов Расул — «Ўзбекистон овози» газетасининг бош муҳаррири. Ўзбекистон мустақиллигига бағишланган ижтимоий-иқтисодий ва маданият мавзуидаги мақолалари туркуми учун.

Убайдуллаев Шароф — Президент девонининг масъул ходими. Ўзбекистон мустақиллигига бағишланган ижтимоий-иқтисодий ва маданият мавзуидаги мақолалари туркуми учун.

Усмонова Маҳфуза — Фарғона вилояти «Олтин водий» газетаси мухбири. Хотин-қизларнинг ижтимоий-иқтисодий аҳволини теран таҳлил қилиб, матбуотда ёритганлиги учун.

Салимов Шоқаҳҳор — «Овози тожик» газетасининг бўлим мудири. Маънавий қадриятлар тикланаётгани ҳақидаги туркум мақолалари учун.

Арслонова Жамила — Тошкент вилоятидаги Зангиота райони «Истиқбол» газетаси бўлим мудири. Район газетасида эълон қилинган публицистик мақолалари туркуми учун.

Садриддинов Сабриддин — Ўзбекистон радиосининг катта муҳаррири. Ёшлар ҳаётига бағишланган радиоочерклар туркуми учун.

Султонов Самижон, Сатторов Ҳакимжон — «Ишонч» ва «Халқ сўзи» газеталарининг ўз мухбирлари. Ўзбекистон ишчилари ҳаётига бағишланган туркум мақолалари учун.

Ҳакимов Қўзижон — Ўзбекистон Телерадиокомпанияси режиссёри. Ўзбекистон мустақиллигига бағишланган ижтимоий-иқтисодий ва маданият мавзуидаги кўрсатувлари туркуми учун.

Ўзбекистон Журналистлар уюшмасининг Фахрий дипломлари қуйидаги ўртоқларга берилсин:

Музаффаров Воиз — Журналистика фахрийси.

Суфиев Қосимжон — Ўзбекистон Телерадиокомпанияси катта муҳаррири.

Жидков Владимир Антонович — «Самаркандский вестник» газетаси муҳаррирининг ўринбосари.

Жўрабоев Холиқназар — Фарғона вилояти Олтиариқ райони «Давр овози» газетаси бўлимининг мудири.

Нодиров Илья Атауллаевич — «Хорезмская правда» газетаси муҳаррирининг ўринбосари.

Худойберганов Комил — Хоразм вилояти Боғот райони «Ҳуррият» газетаси муҳаррирининг ўринбосари.

Исроилов Абдурашид — Ўзбекистон радиосининг катта муҳаррири.

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ОЛИЙ КЕНГАШИ РАЁСАТИДА

25 июнь куни Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши Раёсатининг кенгайтирилган мажлиси бўлиб ўтди. Мажлисда шу йилнинг январь ойида талабалар шаҳарчасида рўй берган воқеаларнинг сабаблари ва оқибатларини ўрганиш бўйича тузилган республика депутатлар комиссиясининг ахбороти тингланди.

Олий Кенгаш Раёсатининг ушбу масалага доир қарори матбуотда эълон қилинади.

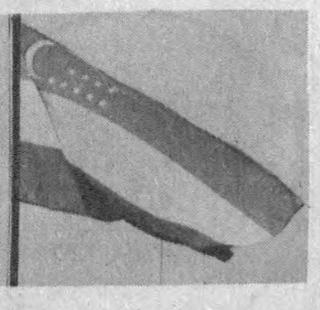

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ОЛИЙ КЕНГАШИНИНГ ЎНИНЧИ СЕССИЯСИ ОЛДИДАН

Юртимиз равнақи, турмушимиз фаровонлиги, ҳаётимизнинг барча жабҳаларида ижтимоий адолатнинг қарор топиши мана шу кенгашда қабул қилинадиган муҳим ҳужжату қонунларга боғлиқ

НОМЗОД ТАНЛАШ МЕЗОНИ

Малик ҚАЮМОВ,
Ўзбекистон Республикаси халқ депутати:

— Мустақиллик эълон қилинган кун, яъни республика Олий Кенгашининг олтинчи сессияси Ўзбекистон халқлари ҳаётида ёрқин саҳифа очди. Унинг дастлабки нишонаси сифатида шу йилнинг январь ойида Республика Олий Кенгашининг махсус қарори билан 14 кишидан иборат дипломатлар танлайдиган Парламент комиссияси тузилган эди. Унга камина раҳбарлик қилаяпман.

Ўша кундан бошлаб то шу ойнинг биринчи кунигача комиссиямизга турли идора, маҳкама, дорилфунун ва алоҳида шахслардан 236 га яқин ариза-тавсиянома тушди.

Биз ишимизни дастлаб улар топширган ҳужжат ва шахсларни алоҳида ўрганишдан бошладик.

Шундан сўнг, комиссиямиз улар ичидан 76 кишини номзод тариқасида танлаб олди. Танланган номзодлар рўйхати қайта кўриб чиқиш учун дастлаб Олий Кенгаш ҳамда Президент девони, ундан сўнг республика Президенти Ислом Каримовга тақдим қилинди.

Бу ишларимизнинг дастлабки босқичи, холос. Ўзбекистон учун ҳали жуда кўп дипломатлар керак бўлади. Бизда хитой, испан, француз тилларини биладиган мутахассислар сони анча кам. Лекин ўз вақтида таъкидлаш лозимки, одам тил билган билан дарров дипломат бўлиб қолмайди. Афсуски, дипломатлик кўплар ўйлаганчалик чет элга бориб, маишат қилиб яшаш эмас. У фуқародан катта тажриба ҳамда кенг билим талаб қилади. Биз номзод танлашда кўпроқ ана шундай мезонларга суянаяпмиз. Танлов ишлари ҳали давом этади.

Ҳуқуқий пойдевор

Ўзбекистон жумҳурияти Олий Кенгашининг ўнинчи сессияси кун тартибига «Биржалар ва биржалар фаолияти тўғрисида»ги қонун масаласи ҳам киритилган. Мухбиримиз Тошкент шаҳар йўловчиларига хизмат кўрсатиш транспорт корхоналари уюшмаси раиси, Ўзбекистон халқ депутати Равшан ФАЙЗУЛЛАЕВга ана шу қонун тўғрисида ва депутатлар фаолияти ҳақидаги фикр-мулоҳазаларини билиш мақсадида мурожаат қилди.

— Ҳозирги кунда қабул қилинаётган барча қонунлар тўла мустақилликка эришиш учун хизмат қилади. Бу қонунлар ҳаётда ўз кучини намоён этишида депутатлар, раҳбарлар биринчи галда масъулдирлар. Халқ учун, ватан учун қайғураётганлар ўзларини имтиҳон қила оладиган даражада идрокка эга бўлишлари керак.

Ҳар қандай қонун чиқарилишидан олдин ҳаётда унга зарурат бўлиши шарт. Ҳар бир қонун халқ назарида бўлиши зарур, чунки у кишилар ҳаётига ўз таъсирини ўтказади.

Яқинда бўладиган сессия аввалгиларга ўхшамайди, деб ўйлайман. Унда чуқур таҳлил, тортишувлар, халқ билан ҳамфикрлилик намоён бўлади. Бу сессияда ижтимоий-сиёсий муҳит тўла ўз аксини топади. Сессия кун тартибига киритилган қонунлар мажмуасининг бош қонуни Ўзбекистон жумҳуриятининг янги Конституцияси лойиҳаси деб биламан.

Янги қонунлар чиқарилаяпти, ҳаётимизда кескин ижтимоий ўзгаришлар рўй бераяпти. Лекин халқимиз онгида ўзгаришлар ясалмаётгандай туюлади. Бу жумҳуриятда иқтисодий ислоҳот ўтказишнинг илмий жиҳатдан асосланган дастури йўқлигидан бўлса керак.

Улгуржи савдода амалга оширилаётган ўзгаришлар ўз вақтида эришилган ютуқ бўлди. Сессияда кўриладиган «Биржалар ва биржалар фаолияти тўғрисида»ги қонун ҳам айни муддаодир. Чунки халқимиз манфаатлари шу кунда айнан савдо-сотиқ билан боғлиқ. Ҳозирги кунда янги ташкил этилган биржалар фаолияти синаляпти. Мисол қилиб Тошкент биржасини кўрсатиш мумкин. Иқтисодий қийин шароитда ишлаб чиқариш жараёнининг тўхтаб қолмаслиги, корхоналарни хомашё, ускуналар билан таъминлаш биржалар елкасига тушмоқда. Уларнинг бундай фаолиятини ижобий баҳолаш керак. Бу қонун уларга кенг имкониятлар яратиб беради деб ўйлайман. Яна уларнинг ва чет эл биржаларининг иш тажрибасидан келиб чиқиб, иқтисодий шароитни ўрганган ҳолда валюта биржаларини ташкил этиш зарурий ҳол деб қарайман. Ҳозирги пайтда савдо-сотиқ ишлари кўпроқ чет эллар билан боғлиқ бўлиб қолмоқда.

Суҳбатдош:
Ойбек РАҲИМ.

ЭРТАНГИ КУНГА УМИД

Иқтисодчи олим Турғун ЗИЁЕВ билан суҳбат

Мухбир: — Жумҳуриятимиз бозор муносабатларига ўтиш жараёнини бошидан кечирмоқда. У маълум даврни ўз ичига олади, иқтисодий тафаккурда кескин ўзгаришлар ясайди. Унда ўзига хос хўжалик механизми аста-секин барпо этилиши керак.

Айни пайтда бозор иқтисоди билан боғлиқ қатор қонунлар қабул қилинмоқда. Бундай қонунлардан бири «Ўзбекистон Республикасида биржалар ва биржалар фаолияти тўғрисида»ги қонун лойиҳасидир. Ўн иккинчи чақириқ Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг ўнинчи сессияси кун тартибига киритилган бу қонун лойиҳаси тўғрисида иқтисодчи олим сифатида қандай фикрдасиз? Умуман бу сессиядан нималарни кутаяпсиз?

— Қонун лойиҳаси бешта бўлимдан иборат бўлиб, 34 та моддани ўз ичига олади. Бу қонун жумҳуриятимизда вужудга келган ҳаққоний вазият ва шунингдек, бугунги кун талабларини ҳисобга олган ҳолда ишлаб чиқилган дейиш мумкин.

Қонун лойиҳасидаги моддаларни тўлиқ ҳолда амалга ошиши учун жумҳуриятда етарли иқтисодий, сиёсий шароит ва муҳит бўлиши лозим. Аслида ана шундай шароит мавжудми, деган савол кўндаланг бўлиб турибди. Бу қонунни ҳаётга сингдириш учун иқтисодий муносабатларнинг моҳиятини белгиловчи ўқ илдизи—мулкчиликнинг хилма хил шакллари тўлиқ етилган бўлиши керак. Бозор иқтисодига ўтиш ҳар томонлама пухта тайёргарликни талаб қилади. Россияга эргашиб кетиб у йўл қўйган хатоларни биз ҳам такрорламаслигимиз керак. Ҳозирги кунда нархнинг амалда эркинлашувидан кўра кўтарилиши авж олиб бораётганлиги сир эмас. Нарх-навонинг эркинлиги моддий неъматларни эркин ҳолда кўпайтириш, рақобат асосида ишлаб чиқариш билан боғлиқ. Нарх-навонинг эркин қўйиб юборилиши ташқи муҳит таъсирида бўлаяпти. Ҳозирги кунда иқтисодий муносабатларда таваккалчиликка йўл қўйиб бўлмайди. Жиддий ҳисоб-китоб, пухта таҳлил, мустаҳкам назорат ва интизом биринчи ўринга қўйилиши керак.

Мен иқтисодчи сифатида сессия кун тартибига қўйилган масалаларнинг ҳаммаси ҳаётий зарурат асосида юзага келган деб ҳисоблайман. Бу сессия кутилган натижаларни беради. Жумҳуриятимиз мустақиллигини мустаҳкамлаш борасида дадил қадамлар қўйилишига имконият яратади.

Мухбир: — Маълумки, ҳозирги ижтимоий ўзгаришларни кўпчилик тушуниб етмаяпти. Шунингдек, биржалар фаолияти тўғрисида ҳам ҳамма тўлиқ тасаввурга эга эмас. Биржалар ҳаёти қай тарзда кечади? Шуни қисқача таҳлил қилиб берсангиз.

— Биржалар фаолияти стандартлар ёки намуналар асосида савдо қилинадиган оммавий товарларнинг мунтазам улгуржи бозори ёки қимматбаҳо қоғозлар, олтин, чет эл валюталари бозоридир. Биржа ва унинг турли шакллари бозор механизмининг тузилишини ташкил этади. Биржа келишувининг характерли белгиси товар ёки акция ва валюта курсларига, баҳонинг тебраниб туришига таъсир қилишида кўринади.

— Товар биржаси бир ёки бир неча хил товар билан улгуржи савдо-сотиқни амалга оширувчи тижорат ташкилоти ҳисобланади. У корхона ва ташкилотлар ўртасида олди-сотди ишларини юргизади. Биржа савдолашувида юзага келган нархлар эълон қилиб бориладиш. Биржа товарларини йирик миқдорда сотиладиган моллар, рангли металлар, ипак, дон, пахта, шакар, каучук ва бошқалар ташкил этади. Қисқача қилиб айтганда биржалар товарлар сотиш учун ихтисослашган ташкилотлардир.

«Биржалар ва биржалар фаолияти тўғрисида»ги қонунни ҳаётга татбиқ этишдан олдин омма орасида кенг тушунтириш ишларини олиб бориш лозим, деб ўйлайман.

Биржа фаолияти тўғрисидаги қонун лойиҳаси қанчалик мукаммал ишлаб чиқилган бўлмасин, уни амалга ошириш учун катта маънодаги сиёсий ва иқтисодий муҳит яратилган бўлиши керак. Акс ҳолда кўзланган мақсадга эришиб бўлмайди. Ҳар қандай сараланган уруғ ҳам, керакли шароит яратилсагина ҳосил беради.

О. РАҲИМОВ
суҳбатлашди.

• Сессиядан нимани кутяпсиз?

ФАОЛ БЎЛИНГ, ДЕПУТАТЛАР!

— Ҳар қандай давлат ўзининг адолатли ва мустақил қонунлари билан кучли. Ўзбекистон Республикасининг ана шундай қонунларини тайёрлаш ва қабул қилиш жумҳурият Олий Кенгашининг ваколатидадир.

Республика Олий Кенгаши ўтган тўққизта сессиясида бу масалада амалга оширилган катта ҳажмдаги ишларни заррача камситмаган ҳолда бир фикрни айтмоқчиман: Олий Кенгаш қабул қилган кўпгина қонунларга сиёҳи қуримасдан туриб қўшимчалар киритиш лозим бўлиб қолаяпти. Масалан, ер ҳақидаги қонун мисолида бу нарсани кўриш лозим. Истак шулки, муайян қонун лойиҳаларини тайёрловчи ишчи гуруҳлари вилоят ва районларга чиқиб ижтимоий воқелик билан янада яқиндан танишмоқлари, бир сўз билан айтганда, ҳаётни чуқур ўрганмоқлари лозим.

Энди навбатдаги сессия кун тартиби ҳақида. Мен эълон қилинган кун тартибидаги масаланинг биронтасини ҳам камситмоқчи эмасман. Аммо, ижтимоий ҳаёт шундай масалаларни кун тартибига қўймоқдаки, энг аввало ана шуларни ҳал қилмоқ лозим.

Биз яқинда Ўзбекистон Республикасининг бир йиллигини нишонлаймиз. Аммо шу кунга қадар Республика Прокуратураси ҳақидаги қонун қабул қилингани йўқ. Биз ҳамон собиқ иттифоқ прокуратураси ҳақидаги қонунларга суяниб иш юритяпмиз. Бу мантиқсизликка навбатдаги сессияда албатта барҳам берилмоғи лозим.

Яна: пулнинг қадрсизланиши тез суръатлар билан ўсиб бормоқда. Аммо бундан аҳолини муҳофаза қиладиган алоҳида қонун йўқ. Бу ишни ҳам орқага суриб бўлмайди.

Нормамат МАЛЛАЕВ,
Сурхондарё вилояти прокурорининг ҳуқуқ-тарғиботи ва қонунларни мужассамлаштириш бўйича катта ёрдамчиси.

НИЯТЛАР ЧЕЧАК ОЧСА

Қодирберган ЖУМАМУРОДОВ,
халқ таълими ва фан ходимлари касаба уюшмалари Қорақалпоғистон республика комитети раёсатининг аъзоси:

— Бу галги сессияни мен алоҳида қизиқиш ва катта умидлар билан кутаяпман. Унинг кун тартибига қўйилган барча масалалар айни шу кунда ҳал қилиниши зарур деб ўйлайман. Булар ичида: «Таълим тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси қонуни лойиҳаси ва «Касаба уюшмалари, уларнинг ҳуқуқлари ва фаолиятининг кафолатлари тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси қонунининг лойиҳаси мени жуда қизиқтиради.

Иккала қонун лойиҳаси билан ҳам танишиб чиқдим. Ҳақиқатан ҳам барча соҳаларда бўлгани каби таълим-тарбия соҳасидаги кечаги дастурлар ва йўналишлар ўзини оқламай қолди. Йиллар бўйи биз ёшларимизни ҳар томонлама етук, баркамол қилиб тарбиялаш ҳақида бонг урдигу, лекин кутган натижамизга эриша олмадик. Оддий, меҳнаткаш аҳолининг манфаатларини ҳимоя қилувчи ягона ташкилот—касаба уюшмалари фаолиятида ҳам шу пайтгача анчагина мураккаб жиҳатлар бор эди. Ўйлайманки, сессияда булар борасида жўяли фикрлар билдирилиб, фойдали тортишувлар асосида бугунги кунда биз учун жуда зарур бўлган ҳар иккала қонун ҳам қабул қилинади ва турмушга жорий этилади.

ҚАРЗ БЕРИЛАДИЮ, АММО...

Сожира БОТИРҚУЛОВА,
Ўзбекистон Республикаси халқ депутати, Учқўрғон давлат хўжалиги бригада бошлиғи:

Мен ферма билан дала ўртасида туғилганман, десам янглишмасман.. Қирғиз оиласидан бўлганим учун ҳам чорваю чорвадорлар жони дилим. Мактабни битирибоқ ҳаётим далага боғланиб қолди. 20 йилдан бери пахтачилик бригадасига бошлиқман. Бурчим тақазоси, қолаверса кундалик ишим туфайли кунора деҳқону фермерлар муаммосига дуч келаман.

Гапнинг очиғи уларни ўз имкониятлари даражасида ишлашларига йўл бермаяпмиз, шароит яратмаяпмиз. Масалан, ҳайвон ёки парранда олиш учун қарз бераяпмизу, боқиш учун жой ажратмаяпмиз. Ёки озуқа учун қулайроқ экин майдонини бермаяпмиз. Иложсиз қолган фермер ҳафсаласи пир бўлиб «бор-ей» деяптию молини сотиб юбораяпти.

Деҳқонни олинг, йил ўн икки ой ишлаб чор-ночор кун кўраяпти. Сабаби битта: ажратилган участкасига ёки томорқасига экиладиган экиннинг аниқ режаси йўқ. Деҳқончилик саноати тизими хизматчилари ҳамда деҳқон хўжаликлари иттифоқи мутахассислари йўл-йўриқ кўрсатиш, маслаҳат беришни эплолмаяптилар. Мана, бу йил карам ҳаддан зиёд кўп экилдими, эгаси уни топширолмай сарсон. Бундан безган деҳқонлар келаси йили бундай экиндан ёппасига воз кечишадию бозор қимматлайди. Уни меъёри билан экиш керак-да, ахир.

Биз муҳокама этиб қабул қиладиган ҳужжат «Деҳқон (фермер) хўжалиги тўғрисида»ги қонун лойиҳасида шунга ўхшаш муаммолар ечими топилса, деҳқонлар ҳам бойиса ажабмас.

ДИПЛОМАТЛИК—САНЪАТ

Анвар ҚОСИМОВ: Андижонда туғилган. Ўзбек. Пекин ҳамда Оксфорд университети халқаро муносабатлар факультетида таҳсил кўрган. Тарих фанлари доктори, профессор. СССРнинг БМТдаги доимий ваколатхонасида, 1973 — 78 йилларда СССРнинг Туркиядаги элчихонасининг биринчи котиби ва СССР Ташқи ишлар вазирлигида мусташер (маслаҳатчи) бўлиб ишлаган. Инглиз, турк тилларини билади.

— Республика Олий Кенгашининг навбатдаги сессияси кун тартибига дипломатияга доир икки қонун лойиҳаси киритилганини кўриб, рост гап, анча суюндим. Ўзбекистон мустақил республика сифатида энди ўзининг мустақил ташқи сиёсатини юргизиш имкониятига эга бўлди. У эртага ўзини тан олган барча давлатларда дипломатик ваколатхоналарини очади. Бунинг учун табиийки, дипломатлар керак. Бизда эса саноқли тайёр дипломат бор. Битта элчихонада тахминан йигирмага яқин киши ишлаган тақдирда ҳам бизга келажакда қарийб 2—3 минг атрофида дипломатлар керак бўлади. Назаримда, дипломатлар тайёрлаш масаласини асло кечиктирмаслик керак. Бу йил ҳуқуқшунослик ҳамда шарқшунослик институтларида халқаро дипломатлар, ҳуқуқшунослар ҳамда журналистлар тайёрлайдиган янги бўлимлар очилди. Бу яхши. Аммо улар ҳали бери мева беролмайди-да. Ҳуқуқшунос Асадулла Маматқулов ёзганидек, уларни кутиб ўтирмасдан, 2—3 йиллик дипломатлар тайёрлайдиган курслар очиш керак. Унда мутахассислиги тарихчи, ҳуқуқшунос ёки шунга лаёқатли бўлган бошқа соҳа вакилларидан танлаб олиб, дипломатиядан сабоқ беришни йўлга қўйиш керак. Шундай курсларни республика Ташқи ишлар вазирлиги қошида очса ҳам бўлади. Кейинчалик дипломатик академия ташкил қилиш ҳамда ўзбек тилида ўтмиш соҳибқиронларимиз ҳаёти билан боғлиқ дипломатиядан сабоқ берадиган янги дарсликлар яратишга киришиш лозим. Агар курсларда таҳсил оладиган бўлғуси дипломатлар чет эл элчихоналарига бориб, тажриба ўргансалар ҳам фойдадан ҳоли бўлмайди.

Дипломатия аслида биз—ўзбеклар учун мутлақо янги соҳа эмас. Чунки Амир Темур, Бобур, Шайбонийхон каби аждодларимиз ўз даврининг ҳозирги ибора билан айтганда, катта дипломатлари бўлишган. Амир Темур ҳатто шу йўл билан бир неча шаҳарларни жангу жадалсиз ишғол қилганлиги ҳақида қатор мисоллар бор. Мендан баъзан ҳақиқий дипломат қандай бўлиши керак, деб сўраб қолишади. Мавриди келган экан, унга имкон қадар жавоб айтсам: ҳақиқий дипломатларда энг аввало ватанга улкан муҳаббат, миллий ғурур, кенг дунёқараш, гўзал хулқ, чуқур билим бўлиши билан бирга, улар инглиз, араб каби жаҳон тилларини ҳам мукаммал билишлари керак. Шу боис бунга енгил қарамаслик керак. Одам одамга ўхшамаганлиги каби давлатлар ҳам давлатларга ўхшамайди.

Исмат ХУДОЁР
ёзиб олди.

ҲАРБИЙ МАСАЛАЛАР ИСТИҚЛОЛНИ БЕЛГИЛАЙДИ

Қобул ПИРМАТОВ,
Тошкент шаҳар Шайхонтоҳур район мудофаа ишлари бўлимининг бошлиғи:

— Республика Олий Кенгашининг навбатдаги сессиясида муҳокама қилинадиган масалалардан бештаси бевосита ёки билвосита биз ҳарбийларга тааллуқли эканлиги қувонарли ҳол. Умид қиламанки, ҳарбийга чақирув ва ёшларнинг ҳарбий хизмати қоидаларида баъзи бир ўзгаришлар бўлади.

Давлатимизнинг қуролли кучларини барпо этиш ва мудофаа ишларининг ривожлантирилиши мустақиллик йўлидаги асосий омиллардан бири, деб ҳисоблайман. Мен фақат ҳарбий касб соҳиби эмас, балки шу юртнинг фуқароси, шу элнинг бир фарзанди бўлганим учун ҳам шундай фикрдаман. Мустақилликни ватанпарварлар таъминлайди. Ватанпарварларни эса мамлакатнинг мудофаа ва қуролли кучлари тарбиялаб етиштиради.

Депутатлар ҳарбий хизматни 1,5 йил, муқобил хизматни эса 2—2,5 йил қилиб белгилашга диққат эътиборни қаратсалар яхши бўлур эди. Мен мутахассис сифатида шунга аминманки, дастлабки ҳарбий малакани олиш учун ёшларимизга 1,5 йил бемалол етади. Муқобил хизматга келсак, бу хизмат ижтимоий оғир аҳволдаги оилаларга қўл келади. Фарзанд ота-онаси бағрида бўлади. Қолаверса, ёш йигит халқ хўжалигига, ўз ота-онасига ҳам фойда келтиради. Менимча, муқобил хизматдаги йигитларни ҳам айтайлик бир ойда бир-икки бор тўплаб, уларга ёш аскарлар курси ўқитиб борилса, янада яхши. Эҳтимол биз ҳам келажакда ривожланган давлатлардаги сингари профессионал армия ташкил қилармиз. Сессияда кўриладиган ҳарбий масалалар эса бунга пойдевор бўлади, деб ўйлайман.

Тоҳир ДОЛИ ўғли
ёзиб олди.

ИШОНЧИМ КОМИЛ

Рустам ХОЛБОЕВ,
Ўзбекистон Республикаси халқ депутати, Манғит халқ истеъмол моллари фабрикаси муҳандиси:

Навбатдаги ўнинчи сессия энг мунозарали, қизғин ва айни пайтда фойдали анжуман бўлишига ишончим комил. Чунки ушбу сессия кун тартибида муҳокама этилажак барча масалалар бугунги куннинг энг долзарб, ҳал қилиниши зарур бўлган мураккаб муаммоларидир. Айтайлик, эндиликда Бирлашган Миллатлар Ташкилотига аъзо бўлган республикамизни ўзининг пухта, ҳар томонлама талабга жавоб берадиган Конституцияси — Асосий Қонунисиз тасаввур қилиш қийин. Мен унда республикамиз фуқароларининг ҳуқуқ ва бурчлари илгариги иттифоқдош республикаларнинг бир-биридан айнан кўчирилган Конституцияси моддаларидан кескин фарқ қилишини истардим. Чунки, ҳар бир элнинг ўз тош-тарозиси, ўз шароити ва муҳити бор.

Қолаверса, республикамизнинг Давлат Герби тўғрисидаги шу пайтгача давом этиб келган турли баҳсу мунозаралар мазкур сессияда ўз якунини топиб, республикамизнинг ижтимоий ва сиёсий мавқеини англатувчи гербимиз тўғрисида бир қарорга келиниши зарур.

Умуман, олдимиздаги сессиядан умидим катта.

• Депутатлик ҳаловат эмас

«КЕРАКЛИГИМ МЕНИНГ БАХТИМ»

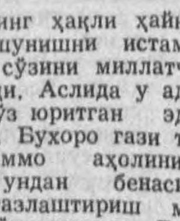

— Имом ака, депутатликка сайланишдан олдин унинг бурчи нималардан иборатлигини билармидингиз?

— Қисман тасаввурга эга эдим. Ўзингизга маълум, авваллари депутатлар номигагина сайланишарди. Ҳатто депутатнинг ўзи ҳам катта ваколат эгаси эканлигини билмасди. Бироқ ошкоралик, демократиянинг кучая боришидан анча сергакландик. Ҳар қандай масалага жиддийроқ қарай бошладик. Айниқса, номзод кўрсатиш ва сайловлар вақтидаги ҳаракат, тортишувлар ҳеч қачон ёдимдан чиқмайди.

— Бу жараён ўзингизда қандай кечди?

— Мансабу мавқе учун интилиш қонимда йўқ нарса. Отам раҳматли Ғани Файзи ўғли аравакаш ўтган. Етти фарзанд амал-тақал кун кўриб улғайганмиз. Умр ўтавераркан. Бандасини яратган худо ризқини ҳам бераркан. Мени руҳлантирган нарса сайловчиларимнинг ишончи бўлди. 85 фоиз овоз олганман. Казо-казолар, «мана ман» деб турганлар бор жойда уларга эмас, менга қайишганидан жуда руҳланганман.

— Демак, сизда депутатликка интилиш бўлмаган.

— Етти уҳлаб тушимга кирмаганди. Фақат номзодим кўрсатилганидан кейингина дастуримни тайёрлаганман, учрашувларда ўз фикр-мулоҳазаларимни билдирганман.

— Кейинги сайловда номзодингиз кўрсатилса қандай йўл тутган бўлардингиз?

— Халқимга мендан кўра кўпроқ фойдаси тегадиган одам ўрнимга сайланса бажонидил унга ён бераман. Акси бўлса аксинча... Дардни қудуққа айтадиган замон ўтди. Энди инсонга минбар керак экан. Мен депутат бўлмаганимда ҳозирги хизматимнинг ўндан бирини ҳам амалга оширолмаган бўлардим.

— Нега энди?

— Кўпчилик номидан иш юритишга ваколат керак. Усиз мендек оддий шофёрларнинг гапига қулоқ тутишармиди...

— Дастлаб ишни нимадан бошладингиз?

— Наказларни бажаришдан.

— Яъни?

— Бизнинг Пешку районида муаммолар қалашиб ётибди. Сайловчиларимнинг берган наказларидан энг муҳими ишсизликни бартараф этиш эди. Биз бу борада кўп изландик. Турли режалар тузиб, тегишли ташкилотларга, корхоналарга мурожаат этдик. Биринчилардан бўлиб Бухоро ип-газлама ишлаб чиқариш бирлашмасидагилар ташаббусимизни қувватлашди. Кўп ўтмай ҳудудимизда мазкур бирлашманинг филиали очилди. 50 та тўқув дастгоҳи Куйбишев номли жамоа хўжалиги тўқув цехига ва яна 50 таси 21-ҳунар-техника билим юртига ўрнатилди.

Сайловолди учрашувларда аксарият сайловчилар ўрта мактабларда шарт-шароит ёмонлиги, етарли билим олиш имконияти йўқлигини гапиришган эди. Мен ҳам уларнинг фикрини маъқуллаб, бу масала билан мумкин қадар жиддийроқ шуғулланишимни айтганман. Шунга кўра иш юритиб вазирликларгача бориб мурожаат этдим. Натижада айрим мактаблар тўла таъмирланди. Куйбишев ва Охунбобоев номли жамоа хўжалигидаги янги мактаб биноларини қуриш бошланди.

Бир вақтлар шоиримиз газни Уралга бериб тезак ёқаётган халқимиз тўғрисида куйиниб ёзган эди. Кимлардир унинг ҳақли ҳайқириғини тушунишни истамади. Юрак сўзини миллатчиликка йўйди. Аслида у адолатталаб сўз юритган эди. Мана энди, Бухоро гази тугаёзди. Аммо аҳолининг кўпчилиги ундан бенасиб. Мен ҳам газлаштириш масаласида кўп югурдим. Бунда ҳам пойтахтдаги юқори маҳкамаларнинг буйруғи билангина иш битди. «Пешку» давлат хўжалигида 23 километр, Охунбобоевда 10, «Ўзбекистон»да 5 ва «Москва» давлат хўжалигида 2 километр масофадаги хонадонларни газлаштиришга киришилди. Шунингдек, аҳолини ичимлик суви, электр қуввати билан таъминлаш каби кечиктириб бўлмайдиган ишларнинг бажарилиши учун ҳам Тошкентга қатнашга тўғри келди. Мен бир нарсага ҳайронман. Ҳамма ишлар юқоридан амалга ошириладиган бўлса вилоятдаги «Бухорогаз» сингари ташкилотларнинг нима кераги бор? Буюрувчиларнинг буйруғини ижрочиларга ошириб туриш билангина шуғулланадиганлардан воз кечадиган вақт келмадимикан?!

— Сизга халқ берган ваколат муддатининг тенг ярми ўтди ҳисоб. Айтинг-чи, шу кунгача қилаётган ишларингиз ўзингизни қониқтирадими?

— Йўқ. Вақтнинг бу қадар тез ўтишини олдин яхши сезмаган эканман. Кўпгина ишларга улгурмаяпман. Ҳаммамиз минг бир ташвишга ўралганмиз — давлат иши, оила, рўзғор юмушидан бўшашимиз қийин.

— Унда, сессия кун тартибига киритилган масалаларни чуқурроқ ўрганиб аниқ таклифу талаблар билан бориш имкони ҳам йўқ экан-да.

— Изланган, интилган имкон топади дейишганидек, баҳоли қудрат ҳаракатдаман.

— Баъзида хунобингиз ошиб, депутат бўлганингизга афсусланаётибсизми?

— Сира ундай ҳаёлга бормаганман ва бормайман ҳам. Ҳар қандай азоб-уқубат, машаққатлар ўткинчи. Депутат бўлганим, кимларгадир кераклигим, ёрдамим тегаётганлигининг ўзи мен учун катта бахт.

Суҳбатдош:
А. ХАЛИЛОВ.

ТУБ ЎЗГАРИШЛАР ДАВРИ

Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг фаолияти тўғрисида (1990 йил март—1992 йил июнь)

[Давоми. Боши 1-бетда].

Юқорида таъкидлаб ўтилган тадбирлар ижроия ҳокимиятининг кучайиши, ягона бошқарув тизимининг яратилиши, ҳокимият ва бошқарувнинг маҳаллий идоралари ўз ҳудудида рўй бераётган барча воқеалар учун масъулиятини чуқурроқ ҳис қилишларини таъминлади, жойлардаги вакиллик ва ижроия ҳокимиятларини бир-бирига қарши чиқиши ҳамда ижрочилик интизомининг пасайиш эҳтимоли бартараф этилди.

Маъмурий-ҳудудий тузилиш соҳасидаги давлат сиёсатини такомиллаштириш масаласига катта эътибор берилди. «Маъмурий-ҳудудий тузилишга доир масалаларни ҳал этиш тартиби тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси Қонуни қабул қилинди. Айрим минтақаларнинг ижтимоий-иқтисодий тараққиётини жадаллаштириш, аҳолига хизмат кўрсатишни яхшилаш мақсадларида вилоят ҳокимларининг таклифларига биноан ҳамда Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Вазирлар Маҳкамасининг хулосаларини ҳисобга олиб, Раёсат илгари тугатилган Навоий вилоятини қайта тиклаш тўғрисида қарор қабул қилди. Бандихон, Фурқат, Челак, Тойлоқ, Хўжаобод туманлари қайта тузилди. Андижон вилоятидаги Асака, Хонобод шаҳарларининг ва Шаҳрихон туманининг; Фарғона вилоятидаги Бешариқ, Учқудуқ ва Данғара туманларининг; Бухоро вилоятидаги Жондор туманининг тарихий номлари тикланди; Тошкент шаҳридаги Куйбишев, Ленин, Фрунзе, Киров, Октябрь туманлари тегишли равишда Мирзо Улуғбек, Миробод, Яккасарой, Юнусобод ва Шайхонтохур деб ўзгартирилди. Сирдарё вилоятидаги Ильич тумани Шароф Рашидов тумани деб, Самарқанд вилоятидаги Советобод туманининг номи Нуробод тумани деб ўзгартирилди. Хоразм вилояти ҳудудидаги вилоят бўйсунувида бўлган бир қатор шаҳарларнинг мақоми ўзгартирилди. Буларнинг барчаси тарихий адолатни тиклашга, жойлардаги бошқарув тармоқларининг фаолиятини янада яхшилашга кўмаклашади.

Суд тизимининг бир бутун концепциясини яратиш юзасидан тиғиз ишлар амалга оширилмоқда. «Ҳакамлик судлари ва хўжалик низоларини ҳал этиш тартиби тўғрисида»ги Қонун қабул қилинди. Олий Кенгашнинг навбатдаги сессияси муҳокамасига «Ўзбекистон Республикаси Прокуратураси тўғрисида»ги Қонун лойиҳасини тақдим этиш мўлжалланмоқда. «Ўзбекистон Республикаси Олий суди тўғрисида»ги Қонун лойиҳасини ишлаб чиқиш ниҳоясига етказилмоқда.

Ҳисобот даврида қонунчилик фаолиятининг устивор йўналишларидан бири бозор иқтисодиётининг ҳуқуқий пойдеворини яратувчи қонунлар мажмуининг тайёрланиши бўлди. Олий Кенгаш томонидан «Мулкчилик тўғрисида»ги қонуннинг, тадбиркорлик фаолиятини тартибга солувчи, солиқ сиёсати асосларини, давлат мол-мулкини давлат тасарруфидан чиқариш ва хусусийлаштириш тартибини белгиловчи қонунларнинг қабул қилиниши иқтисодиётнинг ижтимоий йўналишини белгилаш учун, мулкчиликнинг барча шаклларини тенг ривожлантириш асосида ишлаб чиқаришни кенгайтириш учун зарур шарт-шароит яратади.

Навбатдаги сессияда муҳокама қилиш учун «Биржалар ва биржа фаолияти тўғрисида»ги, «Монополистик фаолиятни чеклаш тўғрисида»ги, «Деҳқон (фермер) хўжалиги тўғрисида»ги қонун лойиҳалари тайёрлаб қўйилди.

Мустақил Давлатлар Ҳамдўстлиги мамлакатларида молиявий-иқтисодий вазият мураккаблашганлиги сабабли ҳамда уларнинг айримларида республика билан келишилмаган ҳолда молиявий-кредит ҳамда нарх-наво сиёсатининг юритилаётганлиги Ўзбекистонни ўта нохуш ҳолатларга олиб келаётганлигини ҳисобга олиб Олий Кенгаш Раёсати ҳамда Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Вазирлар Маҳкамаси ўзларининг қўшма мажлисларида миллий пул бирлигини тайёрлаш ва муомалага киритиш ҳақидаги масалани бир неча бор муҳокама қилдилар. Ушбу масалага оид таклиф ҳам Олий Кенгаш ҳукмига ҳавола этилмоқда.

Иқтисодий ислоҳот таркибий ўзгаришлар, Мустақил Давлатлар Ҳамдўстлигининг қатор давлатлари хом ашё, моллар, кундалик эҳтиёж моллари ҳамда озиқ-овқат маҳсулотларининг улгуржи, харид ва чакана қийматларига эркин нарх жорий этган бир шароитда Олий Кенгаш ва унинг Раёсати томонидан ўзига хос қонунлар ва қарорлар қабул қилинди. Ўзбекистон Республикасининг Президенти илгари сурган ва изчиллик билан амалга ошириб келинаётган аҳолини, айниқса унинг кам таъминланган табақаларини ижтимоий жиҳатдан муҳофаза қилиш сиёсати ана шу ўзгаришлар ва қабул қилинаётган қарорларнинг тожи бўлиб қолмоқда.

Қабул қилинган «Аҳолини иш билан таъминлаш тўғрисида», «Ёшларга доир давлат сиёсати тўғрисида», «Ногиронларни ижтимоий жиҳатдан таъминлаш» тўғрисидаги қонунлар, фуқароларнинг айрим табақалари учун муҳим ижтимоий кафолатларни белгилаб берувчи бошқа қонунлар ҳам ана шу мақсадларга хизмат қилади. Нарх-навонинг ошиши сабабли аҳолига сезиларли даражада ёрдам беришни кўзда тутувчи таъсирчан чора-тадбирлар Республика Президентининг фармонларига ҳамда Ҳукуматнинг қарорларига мувофиқ тарзда амалга оширилмоқда.

Олий Кенгаш Раёсатининг қарорига биноан зарар кўриб ишлайдиган ва паст рентабелли шўро хўжаликларидан чегириб ташланган, олинган кредитлар юзасидан муддати ўтказиб юборилган қарзлар республиканинг ички давлат қарзи ҳисобига ўтказилди. Шу тариқа мазкур хўжаликларга бошқа хўжаликлар билан иқтисодий муносабатларнинг янги соҳасига тенг имкониятлар билан киришиш шароити яратиб берилди.

Мазкур тадбирларнинг барчаси аҳолининг энг кам ҳимояланган қатламларини бозор муносабатлари зарбасидан бироз ҳимоялаш, Мустақил Давлатлар Ҳамдўстлигининг бошқа давлатларидагига нисбатан аҳолининг турмуш даражасини бирмунча юқори даражада сақлаб қолиш имконини берди, республикадаги ижтимоий-сиёсий вазиятни барқарорлаштиришда ижобий рол ўйнади.

СССР парчаланиб кетганлиги сабабли республиканинг давлат мустақиллиги мустаҳкамлана боргани сайин мудофаа ва хавфсизликни ташкил этиш, ҳарбий хизматчиларни ижтимоий жиҳатдан ҳимоялаш масалалари муҳим аҳамият касб эта бошлади.

Собиқ Иттифоқ ҳудудида жойлашган ҳарбий қисмлар ва қўшинларнинг кўпчилигида мураккаб ва қарама-қарши вазият юзага келганлигини, айрим давлатлар миллатлараро низоларни ҳал этишга армияни жалб этишга уринаётганлигини эътиборга олиб Олий Кенгаш Раёсати шу йилнинг март ойида Ўзбекистон Республикасидан чақирилган ҳамда Мустақил Давлатлар Ҳамдўстлиги таркибига кирмайдиган, ўз Қуролли Кучларини тузаётган давлатлар ҳудудида, шунингдек Кавказ орти ҳарбий округида ҳамда Каспий ҳарбий флотилиясида хизмат қилаётган ҳарбий хизматчиларини чақириб олиш тўғрисида қарор қабул қилди.

Раёсат республика Қуролли Кучларини тузиш учун ҳуқуқий замин яратадиган бир қатор қонун лойиҳаларини маъқуллади. Олий Кенгашнинг навбатдаги сессияси муҳокамасига «Мудофаа тўғрисида», «Ўзбекистон Республикаси Қуролли Кучлари тўғрисида», «Умумий ҳарбий мажбурият ва ҳарбий хизмат тўғрисида», «Ҳарбий хизматчиларнинг мақоми, уларни ижтимоий ва ҳуқуқий муҳофаза этиш тўғрисида», «Муқобил (меҳнат) хизмат тўғрисида»ги қонунларнинг лойиҳаси киритилмоқда.

Мустақил Ўзбекистоннинг янги давлат рамзларини яратиш билан боғлиқ бўлган масалалар Олий Кенгаш ва унинг идоралари ишида ўзига хос ўрин эгаллади. Олий Кенгаш томонидан Ўзбекистон Республикасининг Давлат байроғи тўғрисида»ги Қонуни тасдиқланди. Ўзбекистон Республикасининг Давлат байроғи қабул қилинди. Танлов давомида ҳамда Раёсатда қараб чиқиш учун тақдим этилган бир неча хомаки чизмаларни муҳокама қилишдан сўнг Ўзбекистон Республикаси Давлат герби тўғрисидаги таклифлар тайёрланди. Хомаки чизмаларни муҳокама қилиш давомида халқ депутатлари билдирган фикр-мулоҳазаларни эътиборга олган ҳолда Олий Кенгашнинг навбатдаги сессиясида Давлат гербини тасдиқлаш кўзда тутилмоқда. Қарийб бир йил аввал бошланган Ўзбекистон Республикаси Давлат гимнини яратиш ишлари давом эттирилмоқда.

Мустақил Ўзбекистон фуқароларининг меҳнат ва ижтимоий-сиёсий фаоллигини ривожлантирувчи янги маънавий рағбатларни белгилаб олиш мақсадида Раёсат томонидан республиканинг давлат мукофотлари тўғрисидаги таклифларни тайёрловчи ишчи гуруҳи тузилди.

Собиқ СССР ҳудудида бир қатор ҳур мустақил давлатларнинг пайдо бўлиши ва уларнинг турли соҳалардаги манфаатлари умумий эканлиги сабабли ана шу мамлакатлар билан муносабатларни ривожлантириш республика парламенти фаолиятида муҳим ўрин эгаллади.

Олий Кенгаш Ўзбекистон халқи номидан Мустақил Давлатлар Ҳамдўстлигига кирувчи ва Болтиқбўйи давлатларининг мустақиллигини тан олди. Республиканинг Мустақил Давлатлар Ҳамдўстлигига кириши тўғрисидаги ҳужжатлар, Озарбайжон, Украина, Туркманистон билан тузилган икки томонлама шартномалар ва битимлар ратификация қилинди. Навбатдаги сессияга Россия ва Қозоғистон билан тузилган шартномаларни ратификация қилиш масаласи киритилмоқда.

Олий Кенгаш қўмиталарининг аъзолари Мустақил Давлатлар Ҳамдўстлигининг давлатлараро тузилмаларида фаол иш олиб бормоқдалар, турли масалаларга доир битимларнинг лойиҳаларини, таклифларни ишлаб чиқишда бевосита иштирок этмоқдалар. Улар қуролли низога тортилган халқлар ўртасида ҳамжиҳатликни ўрнатишга, бузилган хўжалик муносабатларини тиклашга қаратилгандир.

Ўзбекистоннинг халқаро обрўси кун сайин ортиб бормоқда. Харижий мамлакатлар билан ўзаро манфаатли ҳамкорлиги таркиб топмоқда. Ҳозирги пайтгача Ўзбекистоннинг мустақиллигини 110 давлат тан олди. Уларнинг 38 нафари билан дипломатик муносабатлар ўрнатилди. Тошкентда Ҳиндистон, Олмония, АҚШ, Туркия ва Хитой элчихоналари ишлаб турибди. Ўзбекистоннинг Бирлашган Миллатлар Ташкилотига (БМТ), Европада хавфсизлик ва ҳамкорликка доир Кенгашга, Халқаро валюта фондига ҳамда бошқа халқаро ташкилотларга кирганлиги ўта муҳим тарихий воқеа бўлди.

Ана шундай шароитларда халқаро-ҳуқуқий ва парламентлараро фаолиятнинг аҳамияти ўсиши сўзсиздир. Олий Кенгашда Ўзбекистоннинг халқаро алоқаларининг ҳуқуқий асосларини тартибга солиб турувчи ҳужжатларни яратиш бўйича кенг тармоқли ишлар амалга оширилмоқда. Ўзбекистон Республикасининг «Чет эл инвестициялари тўғрисида», «Ташқи иқтисодий фаолият тўғрисида»ги қонунлари қабул қилинди ва айни пайтда улар ўз самарасини бермоқда. «Ўзбекистон Республикасининг хорижий давлатлардаги дипломатия ваколатхоналарининг раҳбарларини тайинлаш ва чақириб олиш тартиби тўғрисида», «Ўзбекистон Республикаси дипломатия ходимларининг дипломатия даражалари ва мартабаларини белгилаш тўғрисида»ги Қонун лойиҳалари тайёрланди ва Олий Кенгаш муҳокамасига тақдим этилди.

Олий Кенгашнинг жаҳон мамлакатлари парламентлари ҳамда халқаро ташкилотлар билан ўзаро алоқа ўрнатиши учун янги замин яратилмоқда. Кейинги пайтларда Олий Кенгашнинг давлат делегациялари Малайзияда, Туркияда бўлдилар, Теҳронда ЭКО конференцияси ишида қатнашдилар. Кўпчилик халқ депутатлари АҚШ, Франция, Ҳиндистон, Туркия, Покистон, Жанубий-Шарқий Осиё мамлакатларининг, Арабистон ярим ороли давлатларининг ижтимоий-иқтисодий тараққиётининг ўзига хос жиҳатлари ҳамда парламентларининг фаолияти билан бевосита танишиш имкониятига эга бўлдилар.

Олий Кенгашнинг СБСЕ парламентлараро ассамблеясида иштирок этганлиги Ўзбекистоннинг ривожланган мамлакатлар жаҳон ҳамжамиятига кириши учун муҳимдир. Яқинда парламентимиз ана шу ассамблеянинг тўла ҳуқуқли аъзоси бўлиши кутилмоқда.

Жорий йилда Олий Кенгаш делегацияси яна бир қатор мамлакатларда сафарда бўлиши, шу жумладан кўпчиликдан иборат делегация Туркия Буюк Миллат Мажлисининг фаолияти билан чуқур танишиш учун Туркияда бўлиши кутилмоқда.

Сўнгги тўққиз ой давомида Олий Кенгаш раҳбарияти, қўмиталари ва комиссиялари томонидан ўттизга яқин чет эл делегациялари қабул қилинди. АҚШ, Олмония, Чехословакия, Австрия, Туркия, Буюк Британия, Франция, Исроил, Ҳиндистон, Покистон, Нидерландия парламент делегациялари шулар жумласидандир. Бир қатор нуфузли халқаро ташкилотларнинг вакиллари ҳам Республика Олий Кенгашининг меҳмони бўлдилар.

Олий Кенгаш Раёсатининг таклифига биноан Мустақил Давлатлар Ҳамдўстлиги, Болтиқбўйи мамлакатлари, АҚШ, Туркия, бошқа хорижий давлатлар парламентларининг вакиллари биринчи умумхалқ Президент сайловининг ҳамда Ўзбекистон Республикасининг Мустақиллиги тўғрисидаги референдумнинг ўтказилишини кузатиб турдилар.

Истисносиз барча кузатувчилар юқорида қайд этиб ўтилган сиёсий тадбирларни тайёрлаш ва уларни ўтказиш тамомила демократия тарзда кечганлигини, яхши ташкил этилганлигини ҳамда сайловчилар уларда кўтаринки руҳда иштирок этганликларини таъкидлаб ўтдилар.

Ҳисобот даврида Олий Кенгашнинг назорат қилиш фаолиятини кучайтириш борасида қатор амалий ишлар қилинди. Қўмиталар қонунларнинг қўлланиш амалиётини ўрганишга кўпроқ аҳамият бера бошладилар.

Олий Кенгашнинг еттинчи сессиясида халқ депутатлари билдирган таклифларга мувофиқ Раёсат аҳолининг кундалик эҳтиёжларини қондириш учун ҳамда ҳуқуқ-тартиботни мустаҳкамлаш учун масъул бўлган бир қатор бошқарув идоралари фаолиятининг текширувини уюштирди.

Саноат, халқ истеъмоли моллари, аҳолига хизматлар кўрсатиш ва савдо ҳамда Агросаноат комплекси ва сув хўжалиги қўмиталари аҳолининг саноат моллари ва озиқ-овқат маҳсулотларига бўлган талабларини қондириш юзасидан олиб борилаётган ишлар юзасидан Ўзбекистон Республикасининг Савдо вазирлиги (ҳозирги кунда «Ўзбексавдо» уюшмаси) ҳисоботини ҳамда Ўзбекбирлашув бошқарувининг ахборотини муҳокама қилдилар.

Қонунчилик, қонунийлик ва ҳуқуқ-тартибот масалалари ҳамда Давлат ва жамоат хавфсизлиги, мудофаа ҳамда ҳарбий хизматчиларни ижтимоий жиҳатдан муҳофаза қилиш масалалари қўмиталари томонидан бошқа қўмиталарнинг аъзолари ҳамда жойлардаги масъул ходимларнинг иштирокида республика Ички ишлар вазирлиги ва республика Прокуратурасининг жиноятчиликка қарши курашни кучайтириш юзасидан кўрилаётган чора-тадбирлар тўғрисидаги ҳисоботлари тингланди.

Қўмиталарда шунингдек Ўзбекистон Республикаси Давлат банкининг, йўловчиларга авиация ва темирйўл хизмати кўрсатишга масъул бўлган вазирликлар ва идораларнинг ҳисоботлари, балоғатга етмаганлар билан шуғулланувчи махсус муассасалар иши учун жавобгар бўлган идораларнинг ҳисоботлари тингланди.

Маълумки, шу йилнинг 16—17 январь кунлари Тошкент шаҳрининг талабалар шаҳарчасида рўй берган воқеалар муносабати билан Раёсат шошилинч тарзда Ўзбекистон халқига мурожаатнома қабул қилди. Республика Бош вазири раҳбарлигидаги махсус республика комиссияси тузилган эди. Куни кеча Олий Кенгаш Раёсати назорат тартибида ана шу комиссиянинг ҳисоботини тинглади. Ушбу масала тўғрисидаги ахборот аҳоли эътиборига етказилади.

Олий Кенгаш Раёсатининг ташаббусига кўра, ва Ўзбекистон Республикаси Президенти томонидан маъқулланган ҳолда Олий Кенгашга ҳисобдор бўлмиш Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат назорати қўмитаси ташкил қилинди. Унинг фаолият кўрсата бошлаганлиги амалдаги қонунларнинг ҳамда қабул қилинган қарорларнинг ижроси устидан назоратни янада кучайтириш сари ташланган шаҳдам қадам бўлди.

Қонунлар, Президент фармонлари ва Вазирлар Маҳкамасининг қарорлари республика идоралари томонидан ҳамда жойларда қай тарзда бажарилаётганлигини назорат қилувчи яхлит давлат тизимининг тузилиши шубҳасизки, республика ҳокимияти олий идораларининг норматив ҳужжатлари самаралироқ амал қилишини, уларнинг ижроси учун мансабдор шахсларнинг шахсий жавобгарлиги оширилишини таъминлайди.

Интизом, тартиб, ҳар бир кишининг ўз иши ва хатти-ҳаракати учун юксак масъулиятни ҳис этиши ҳақиқий иқтисодий ва сиёсий мустақилликни қарор топтиришнинг ажралмас шартлари эканлигини ҳисобга олиб, Олий Кенгаш, Президент республиканинг барча аҳолисига миллатидан, динига муносабатидан ва ижтимоий мансублигидан қатъий назар тенг шароитлар яратиб беришга алоҳида эътибор қаратдилар.

Бу масалаларга тегишли қонун ва қарорларнинг лойиҳалари юқори сифатли бўлишини ва халқаро ҳаёт талабларига мувофиқлигини таъминлаш, ушбу ҳужжатларнинг бажарилишини назорат қилиш учун Раёсатнинг таклифига биноан Олий Кенгаш Инсон ҳуқуқлари қўмитасини тузди.

Президентнинг қатор Фармонлари, Россия ҳамда Мустақил Давлатлар Ҳамдўстлигининг бошқа давлатлари билан шартномалар имзоланганлиги, ўнинчи сессия муҳокамасига «Ўзбекистон Республикаси фуқаролиги тўғрисида»ги қонун киритилаётганлиги ҳам шу мақсадларга тамомила жавоб беради.

Қонунийликни ва адолатни тиклаш мақсадида Раёсат саксонинчи йилларнинг ўрталарида асоссиз равишда обрўсизлантирилган республиканинг қатор собиқ раҳбарлари номини оқлаш тадбирларини кўрди. Улар орасида шу йилнинг ноябрь ойида 75 ёшлигини нишонлашга қарор қилинган таниқли давлат ва жамоат арбоби, ёзувчи Шароф Рашидов номи ҳам бор.

Ш. Рашидовнинг республика иқтисодиёти ва маданияти ривожига улкан ҳисса қўшганлигини эътиборга олиб Раёсат Сирдарё вилоятидаги Ильич туманининг меҳнаткашлари ташаббусини маъқуллади ва истисно тариқасида бу туманга Шароф Рашидов номини беришни лозим деб топди. Раёсат бу қарор Олий Кенгаш томонидан қўллаб-қувватланади деган умиддадир.

Фуқароларнинг мурожаатларини қараб чиқиш ҳамда фуқароларни қабул қилишни ташкил этиш Олий Кенгаш Раёсатининг ишида алоҳида ўрин эгаллади. Сайловдан сўнг ўтган давр ичида 15201 мурожаат қараб чиқилди. Олий Кенгаш раҳбарияти ва Раёсат аъзолари томонидан 7734 киши қабул қилинди. Фуқароларнинг мурожаатлари қўмиталарда, Котибиятда чуқур таҳлил этилди, норматив ҳужжатларни ишлаб чиқиш чоғида улар ҳисобга олинди. Асосли масалаларнинг кўпчилиги ижобий ҳал этилди.

1990 йилнинг охирида Олий Кенгаш парламентнинг, қўмиталар ва комиссияларнинг ишини ёритиш юзасидан ҳамда республиканинг ички ва ташқи сиёсатини тушунтириш борасида талайгина ишларни бажарадиган ўз матбаа нашрларини тузишга қарор қилди.

Олий Кенгаш Раёсати рўзнома муҳарририятларига мунтазам ёрдам кўрсатиб келди, ҳозирги шароитда ўта мураккаб бўлган моддий, техникавий, молиявий таъминот масалаларини ҳал этди.

Шу билан бирга Ҳукумат, ҳокимият ва бошқарувнинг маҳаллий идоралари республикани ижтимоий-иқтисодий ривожлантириш борасида амалга ошираётган ишларини янада кенг ёритиш учун «Халқ сўзи» ва «Народное слово» рўзномалари моддий-техника базаси асосида Олий Кенгаш ва Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Вазирлар Маҳкамасининг янги рўзномасини таъсис этиш мақсадга мувофиқ деб топилди. Олий Кенгашнинг бешинчи сессиясининг топшириғига биноан нашрлар муҳарририятини кадрлар билан мустаҳкамлаш чора-тадбирлари кўрилди.

Жамиятда рўй бераётган, сиёсий ва иқтисодий тузумнинг чуқур қатламларига даҳл этаётган жараёнлар Ўзбекистон Республикасининг янги Конституциясини қабул қилишни тақозо этмоқда.

Олий Кенгаш томонидан Ўзбекистон Республикаси Президенти И. Каримов раҳбарлигидаги Конституциявий комиссия тузилган. Янги Конституцияни ишлаб чиқиш жараёнидаёқ конституциявий ислоҳотнинг кўпгина тадбирлари амалга оширилди. Қонун яратувчи, ижрочи ва суд идораларининг ишларини айриш, Президент лавозимини жорий этиш, маҳаллий ҳокимиятни қайта тузиш, кўппартиявийлик асосида Президент сайловини ҳамда ваколатли идораларга сайловларни ўтказиш, республика армиясини, миллий ҳавфсизлик хизматини тузиш, мулкчиликнинг барча шакллари тенглиги ҳақидаги қонун-қоидалар шулар жумласидандир.

Янги асосий қонунни тайёрлаш ниҳоясига етказилмоқда. Олий Кенгашнинг бўлғуси сессиясида Конституция лойиҳасини матбуотда эълон қилиш тўғрисида ҳамда унинг умумхалқ муҳокамасини ташкил этиш ҳақида қарор қабул қилинса мақсадга мувофиқ бўлса керак.

Шу тариқа ўтган икки йилдан кўпроқ вақт ичида демократик йўл билан сайланган янги Олий Кенгаш тажрибасизлик ва бошқа қийинчиликларни енгиб, ўзининг қонунчилик ва назорат қилиш фаолиятини такомиллаштирди, қонун чиқариш, ижроия ва суд ҳокимиятларининг қатъий чегаралаб қўйилишига эриша борди ва айни пайтнинг ўзида уларнинг ҳамжиҳат ҳаракат қилишини таъминлашга салмоқли ҳисса қўшди. Давлатнинг янги тузилмалари фаолият кўрсатиши учун ҳуқуқий замин яратилмоқда, бозор иқтисодиётининг кўп тармоқли тизими йўлга қўйилмоқда. Айни пайтнинг ўзида инсон, унинг ҳуқуқлари, ижтимоий талаб ва эҳтиёжлари доимо диққат марказида турибди. Олий Кенгаш Раёсати, қўмиталари, халқ депутатлари Ўзбекистоннинг мустақиллигини халқаро кўламда муносиб равишда намоён қилишга интилмоқдалар.

Албатта, Олий Кенгаш ҳамда унинг идоралари ишида хатолар ва камчиликлар йўқ эмас. Олий Кенгаш ва унинг идораларининг назорат қилиш вазифаларини кучайтириш борасида кўп ишлар қилиш, бу вазифаларни амалга оширишнинг самарали тизимини йўлга қўйиш керак бўлади. Ваҳоланки, айнан шу сабабли ҳам айрим қонунлар амалда лозим даражада жонли рўёбга чиқарилмаяпти. Ана шу ва бошқа камчиликларнинг аксарияти кўп жиҳатдан янги муаммолар пайдо бўлаётганлиги, парламент эса тамомила янги йўлдан бораётганлиги, унинг идоралари, умуман, Олий Кенгаш эса ҳур давлатнинг қонун чиқарувчи олий идораси сифатида мустақил фаолият кўрсатиш тажрибасига эндигина эришаётганлиги туфайли борлиги табиийдир.

Ўзбекистон Давлат мустақиллигининг бир йиллигини тантанали нишонлашга ҳозирлик кўрилаётган бугунги кунда кўп миллатли жамиятимизни янада жипслаштириш, демократик жараёнларни ҳар томонлама чуқурлаштириш ва ривожлантириш, мураккаб, кўламли, иқтисодий ва сиёсий вазифаларни муваффақиятли ҳал этиш учун ўта муҳимдир.

Халқ депутатлари бутун аҳолининг мадади ёрдамида парламент ишида фаол ва самарли иштирок этиши — Олий Кенгашнинг обрўсини янада оширишга, республика мустақиллигини мустаҳкамлаш ишига унинг қўшаётган ҳиссасини кўпайтиришга хизмат қилиши шак-шубҳасиз.

Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг Раёсати.

• Кираверсин давлат, чиқаверсин фалокат

ШАЪНИНГИЗГА ЯРАШМАЙДИГАН ИШ ҚИЛМАНГ-ДА...

ДАРОМАДНИ ҚУШҚУЛЛАБ ОЛИБ, СОЛИҚДАН «ҲАЗАР» ҚИЛУВЧИЛАР БИЛАН ТАНИШИНГ

ЎЗБЕКИСТОН жумҳурияти прокуратура органлари Давлат солиқлари бош бошқармаси билан ҳамкорликда вазирлик ва идораларда, ассоциация ва концернларда, корхона ва ширкатларда, муассаса ва ташкилотларда солиқлар тўғрисидаги қонунга қандай амал қилинаётганлигини текширдилар. Прокуратуранинг умумий назорат бошқармаси бошлиғи Вали Қосимов текширув якунлари хусусида мухбиримизга қуйидагиларни сўзлаб берди:

— ЯКУНЛАР таҳлилига киришишдан аввал бир масалада фикрни ойдинлаштириб олмоқ керак бўлади. Ҳеч бир давлат мустақил деб эълон қилинган кундан бошлаб ўз-ўзидан гуллаб-яшнаб кетавермайди. Бунинг учун давлат бюджети шаклланган ва унга келиб тушадиган маблағлар манбаи муқим, одилона белгиланган бўлиши шарт. Бюджетни тўлдириб турадиган асосий манба эса солиқлар тизимидир. Бозор иқтисодиёти амал қила бошлаган ҳар қандай мамлакатда, жумладан, энди Ўзбекистонда ҳам солиқ тизими бенуқсон ишлаши керак. Шу боис жумҳурият прокуратураси кейинги пайтларда солиқлар тўғрисидаги қонунларнинг ижроси устидан назоратни кучайтирди.

Дастлабки текширувлар чоғидаёқ маълум бўлдики, ҳали кўпчилик солиқ тизими тартиб-қоидаларини яхши тушуниб етмаган, тушунганларнинг аксарияти эса уни атайлаб четлаб ўтиш ҳаракатида бўлмоқдалар. Шунингдек, корхона ва ташкилотлар бозор муносабатига ўтгани сабабли уларнинг кўпчилиги иқтисодий ночор аҳволда, солиқ ва бошқа мажбурий тўловлар учун маблағлари йўқ. Тошкент шаҳридаги 250 га яқин корхона ва ташкилот ҳозир шундай қийинчиликни бошдан кечираяпти. Жумҳуриятнинг бошқа бир қатор музофотларида ҳам аҳвол ўзгача эмас.

Айтилганидек, тўлов интизомига била туриб амал қилмаётган, солиқ тўғрисидаги қонунлардан бўйин товлаётган корхоналар, давлат хўжаликлари, ширкатлар оз эмас экан. Жиззах вилоятида текширилган 469 корхонадан 293 таси савдо тушумидан бюджетга солиқ тўламаган. Бу жамоаларга нисбатан 112,8 минг сўмлик ва беш нафар мансабдор шахсга иқтисодий жарима чораси қўлланилди.

Шу вилоятда текширилган ҳар икки корхонадан бири оборот солиғини тўламаётгани маълум бўлди. Демак, бюджетга 2 миллион сўм қўшимча маблағ тушмаган. Бу озгина маблағ эмас, албатта. Қонунбузарлардан мажбурий йўл билан солиқ ундириб олинди.

Солиқ хизмати ҳамда прокуратура идоралари кўп жойларда бухгалтерия ҳисоботлари ўз вақтида берилмаётгани, олаётган фойдаларини атайлаб камайтириб кўрсатишаётгани каби ноқонунийликларни аниқладилар. Чунончи, Ленинград район матлубот уюшмаси 186 минг сўм миқдоридаги фойдани яшириб қолиб, шу йўл билан 68 минг сўмлик солиқдан қутилиб қолмоқчи бўлди. Лекин уюшма раҳбарлари мақсадларига эриша олмадилар.

«Тошкент вилоят деҳқончилик-саноат уюшмаси» ассоциациясининг хўжалик ҳисобидаги кенг тармоқли савдо-тайёрлов-сотиш корхонаси даромадни яшириб, солиқ хизмати идорасига ҳужжатларни тақдим этмади. Шунинг учун ассоциация раиси Ш. Содиқов билан бухгалтер С. Ҳакимовнинг ҳар бирига 600 сўмдан жарима солинди. Тошкент районлараро базасининг директори З. Исмоилов ва бош бухгалтер И. Худойбергановага нисбатан ҳам шундай маъмурий жазо берилди.

Самарқанд вилоятидаги бир қатор корхоналарда ҳам қонунни четлаб ўтишга уринишлар бўлаяпти. Оборотдан бюджетга солиқ тўламаганликлари учун «Меҳнат» фабрикасидан 92,1 минг сўм, кийим-кечак, атторлик буюмлари фабрикасидан 162,7 минг сўм ундириб олинди. Шунингдек, давлат солиқ идоралари 400 дан зиёд фуқаронинг солиқ тўлашдан бош тортганлигини аниқлаб 62,6 минг сўмлик жарима солди.

Айрим вилоятларда маҳаллий ҳокимият баъзи ширкат ва кичик корхоналарни солиқдан озод этиб ёки қулай имтиёз бериб, ўзи қонунбузарлик қилмоқда ва бу билан айрим кишиларнинг қинғир йўллар билан бойлик орттиришларига имкон яратиб бераётир. Чунончи, Нишон райони ҳокимияти (собиқ райижроқўм) аввалига «Юлдуз» ширкатини солиқдан озод қилган эди. Кейинчалик «Таллимаржон», «Союз» ва «Архитектор» ширкатлари ҳам бюджетга солиқ тўлашдан ҳеч қандай асоссиз озод этилдилар. Ғузор районида эса «Лаззат» ширкати тўлаши керак бўлган солиқ миқдорининг 20 фоизи чегириб ташланди.

Прокуратура идоралари текшириш давомида аниқланган ҳамма қонунбузарликлар ҳақида тегишли ҳокимиятларга хат йўллаб, айбдорлар ва уларга бепарво муносабатда бўлган шахсларнинг маъмурий ва моддий жавобгарлиги масаласини қўйдилар. Корхона ва ташкилотларнинг 20 дан зиёд мансабдор шахсларига танбеҳ берилди. Айбдорлардан 18 минг сўм пул ундириб олиш тўғрисида судларга даъво хати ёзилди. Хизмат мавқеи ва мансабини суиистеъмол қилгани учун Ромитон районидаги «Зарафшон» ширкатининг собиқ раиси И. Эшонхонов жиноий жавобгарликка тортилиб, 3 йил муддатга озодликдан маҳрум этилди.

Ўзбекистон Жумҳурияти прокуратура идораларининг солиқ хизмати ходимлари билан ҳамкорликдаги қатъий саъй-ҳаракатлари туфайли бюджетга 46 миллион сўмликдан зиёд қўшимча маблағ тушди.

Биз текширув якунларига оид фикр-мулоҳазаларимизни Ўзбекистон Президенти ҳузуридаги Вазирлар Маҳкамасига ҳавола этдик. Жумҳурият ҳукумати бюджетнинг қийин аҳволда эканлигини ҳисобга олиб, вилоят ва шаҳар ҳокимиятларига жойларда содир бўлаётган бундай қонунбузарликларни бартараф этиш чораларини кўришни топширди.

Республика прокуратураси ва Давлат солиқлари бош бошқармаси текширувни давом эттирмоқда.

Суҳбатни **А. ЙЎЛДОШЕВ** ёзиб олди.

...УЙҚУСИДА «ОҚ ОЛТИН».

● Барот ИСРОИЛ бу шеърни илҳом билан ёзган. Ортиқ Отажонов ҳам дилдан, тўлиб-тошибараннум этади уни. Ҳар қалай тингловчиларни бефарқ қолдирмайди бу ашула.

Аммо биз кейинги йилларда англаб қолдикки, уйқумизда ҳам тинчлик бермайдиган ўша «оқ олтин»нинг ўзигина қорнини тўйдирмас, қадрни оширмас экан. Бунинг учун «оқ олтин» билан бирга яна кўплаб омиллар керак бўларкан.

Бироқ, биз истаймизми, йўқми, тан оламизми ёхуд инкор этамизми, деҳқоннинг тушига даласи — оқ олтин, қовун-тарвузи, узуму зираворлари кириши, ўз меҳнати маҳсули учун уйқуларида беҳаловат бўлиши табиий. Албатта, Большевик райони Улуғбек номли жамоа хўжалиги механизатори Қўзибой Исмоиловни бу туйғулардан бебаҳра деб ўйлайсизми? Уни бугун безовта қилаётган бу ташвишлар эртага мўмай даромад бўлиб хонадонига оқиб киргай.

Ғулом АЛИ олган сурат.

«АМИР ТЕМУР» — САУДИЯ АРАБИСТОНИДА

● ИЛГАРИ Муллатўйчи Тошмуҳамедов номидаги Қашқадарё вилоят драма театри санъаткорлари ёзувчи Тўра Мирзонинг «Амир Темур» драмасини саҳналаштирганлари ҳақида хабар қилган эдик. Яқинда театр жамоаси ана шу асарнинг телефильм вариантини яратди. Буни қарангки, харидор ҳам тайёр экан. Уни Саудия Арабистони телекомпанияси сотиб олди.

П. ГАДОЕВ.

• *Инсон ва ахлоқ*

СЕН ЗЎРМИ, Ё МЕН?

ТОШКЕНТ шаҳар ижроия қўмитаси Маданият бош бошқармасига С. Олимхўжаев раҳбар бўлиб келди-ю Навоий кўчасида жойлашган «Луна парк» истироҳат боғи жамоасининг тинчи йўқолди. Кетма-кет текшир-текширу комиссиябозлик авж олди. Буни ҳар ким ҳар хил изоҳлайди. Боғ директори Султонмурод Собиров «Олимхўжаев мени лавозимимдан олиш учун атайлаб комиссия юбормоқда» деса, Олимхўжаев бунинг аксини айтади. Лекин бу ерда ким ҳақ бўлишидан қатъий назар, 1990 — 1992 йиллар мобайнида боғ маъмурияти фаолияти олти бор текширилиб, астойдил элакдан ўтказилгани рост. Султонмуроднинг айтишича, бу текширишлар шунчаки хўжакўрсинга ўтмас, балки ойлаб давом этар, атайлаб тирноқ остидан кир қидириш тарзида бўларди.

Шу ўринда ҳурматли муштарийларда «наҳотки, шунча «ков-ков»да ҳам Султонмуродни илинтирадиган бирорта айб топилмаган бўлса», деган савол туғилиши табиий. Топилди! Зеро, иш бор жойда камчилик бор, ишлаган одам хато қилади, деб бежиз айтишмайди. Биринчи бор Ўзбекистон халқ назорати қўмитаси текширгандаёқ қатор камчиликлар аниқланди. Масалага шаҳар прокуратураси ҳам аралашгач иш анча мураккаблашди. Бош бошқарма бошлиғи эса гўё шуни кутиб тургандек 1991 йилнинг 5 май кунида директорни шартта лавозимидан озод этиб қўя қолди. Бу Султонмурод учун томдан тараша тушгандек кутилмаган воқеа бўлди. Чунки, у бу боғни боғ қилгунча озмунча меҳнат қилмаган эди.

...Ўшанда у собиқ «Комсомол» истироҳат боғининг директори эди. Унинг тажрибаю малакасини ҳисобга олиб, янги бунёд этилажак шу боғ раҳбарлигига жалб этишди. «Луна парк» дастлаб «Комсомол»нинг филиали ҳисобланиб, кейин мустақил бўлиб ажралиб чиқди. Султонмурод эса уни йўқ жойдан бор этилгунга қадар амалга оширилган барча ишларга бош-қош бўлди. Қурилишлар қилди, жиҳозлар келтирди ва ҳақазо.

Ниҳоят, боғ битиб шаҳардаги энг гавжум жойлардан бирига айланган чоғда... директор «ортиқчалик» қилиб қолди. Бу унга жуда алам қилди. Султонмуроднинг лавозимига қайта тиклаш ҳақидаги арзларига ҳеч ким қулоқ солмагач, иш судга бориб тақалди. Суд эса жабрдийдани ноқонуний ишдан бўшатилган, деб қайта лавозимига тиклади.

Бироқ, иш яна «камбағалнинг оғзи ошга етганда бурни қонабди» тарзида бўлди. Султонмурод суд ҳукмини қўлга олиб энди иш бошлаган эдики, яна узун-қисқа бўлиб бир гуруҳ комиссия аъзолари кириб келишди:

— Майли, бош устига, текшириш бўлса розимиз. Бироқ, —деди директор, — мен бу комиссия аъзоларининг холислигига ишонмайман. Улар қайта-қайта текшириш ўтказавериб жонимга тегишди. Шунинг учун бошқа кишиларни шу комиссия таркибига киритинг.

— Хоҳласангиз ҳам, хоҳламасангиз ҳам шу! Кимлар комиссия аъзоси бўлишини сиз эмас, биз белгилаймиз, — деб жавоб беришди бошқармадагилар.

Султонмуроднинг ҳам қайсарлиги тутди. Оёқ тираб туриб олди. Натижада иш яна «сану ман»га борди. Бошқарма бошлиғининг ўзи «Луна парк» директори С. Собировни «Маданият бош бошқармаси буйруғини бажармаганлиги ва менсимаганлиги» учун лавозимидан озод этиш ҳақидаги матнни тайёрлаб, имзо чекди.

Боғдагилар ҳам ниятларидан воз кечишмади, раҳбарни ҳимоя қилишга отланишди. Шундан сўнг боғ маъмурияти фаолиятини тағин қайта тафтиш қилиш бошланди. Султонмуроднинг таъбири билан айтганда «кўр ҳассасини бир бор йўқотади» деганларидек, боғ жамоаси ҳам бу гал анча ҳушёр тортиб қолган эди. Оқибатда Султонмуроднинг ўзини қармоққа илинтирадиган аниқ нуқсон топиша олмадию, лекин асосан илгари оқи-оққа, қораси-қорага ажратилган эски камчиликлар хусусида қатор қоғозлар қоралашди. Султонмурод эса бу гал ҳам ўзини ноҳақ жабрланган ҳисоблаб тағин судга шикоят ёзди. Суд унинг даъво аризасини яна қониқтирди: лавозимига иккинчи бор қайта тикланди!

Ҳа, барибир ҳақиқат қарор топибди, ҳаммаси тинчибди, деб ўйларсиз. Асло! Суд қароридан яна норозилик шикояти ёзилибди...

Ё тавба, бутун бошли пойтахт шаҳарнинг маданиятига мутасадди бўлган бошқарма ва унинг раҳбарининг биттагина боғ директори билан кураш тушишдан бошқа иши йўқ эканми, дея беихтиёр ёқангни ушлайсан киши! Бунақа раҳбар битта директорни «қуритиш»ни ўйлашдан қачон ортади-ю, қачон икки миллионли халқнинг маданияти, маданий хизмат ҳақида бош қотиради. Ахир суд, яъни қонун икки марта бошқарма бошлиғининг ҳатти-ҳаракатини ноқонуний деб топгандан кейин қонун олдида (Собиров олдида эмас — М. К.) қўлни кўкракка қўйиб, «Луна парк»ни ҳам, унинг директорию жамоасини ҳам тинч қўйиш, бунинг ўрнига бошқа минглаб фойдали вазифаларни бажарган маъқул эмасми? Қачонгача кап-катта ёшдаги ва кап-катта лавозимдаги одамлар «Хап, сеними»ни рўёбга чиқариш, қандайдир майда шахсиятпарастликларни тантана қилдириш учун вақтни беҳуда совуришади, судьяларни қайта-қайта беҳуда овора қилишади, умрни эговлашади?!

Биз бош бошқарма бошлиғи С. Олимхўжаевдан мазкур воқеа ҳақидаги мулоҳазаларини, ўз ҳаракатларининг қай даражада холису қонунийлиги ҳақидаги исботли далилларни ёзиб келишни сўраганимизга ҳам анча бўлди. Бироқ у киши ҳамон сукут сақламоқдалар. Буни қандай тушуниш мумкин? Балки энди «Сен зўрми ё мен?» қабилидаги бу мантиқсиз можаро хусусидаги сўнгги сўзни Ўзбекистон Республикаси Маданият ишлари вазирлигининг раҳбарларидан эшитармиз.

Мурод КАЛОНХОНОВ.

ТАБРИКЛАЙМИЗ

«ХАЛҚ СЎЗИ»НИ элга етказаётганлар сафида ҳурмат ва ўз ўрнига эга бўлган заҳматкаш инсон Тоҳир Мирҳодиев «Тижорат ва адолат» ҳафталиги бош муҳаррирининг муовини лавозимига тайинланди.

Бутун жамоамиз моҳир журналист Т. Мирҳодиевга янги вазифани бажариш йўлида омад ва соғлиқ тилайди.

«ХАЛҚ СЎЗИ» ЖАМОАСИ.

• *Астағфурилло!*

ЧОЙНАК РАҚСИ

Ўзбекистон Маданият ишлари вазирлиги халқ ижоди ва маданий-маърифий ишлари республика маркази халқ талантларини элга танитиш мақсадида турли кўрик ва танловлар ўтказмоқда. Бу тадбирларни қўллаб-қувватлаш керак. Зеро, ҳозирги саҳнамиз юлдузлари, хушовоз хонандаю зебо раққосаларимиз илк бор ана шундай кўрикларда кашф этилган.

Аммо... Куни кеча ойнаи жаҳонда маданий-маърифий ишлар маркази ўтказган кўрик-танловларнинг яна бири ҳақида кўрсатув берилди. Марказ вакили истеъдодларни излаш, халқ санъати намуналарини оммалаштириш борасидаги ишлар хусусида мухбирга оғзидан бол томиб интервю бергач, саҳнада қайсидир ҳаваскорлик дастаси ғижбадабанг садолар остида ўйин бошлаб юборди. «Чойнак рақси» экан...

Ажабо! Чойнак-пиёла кўтарган йигит-қизлар ўртада муқом қила бошлашди. Қараб турсам, ўша ўзимиз билган, кўравериб кўзларимизга муҳрланиб қолган оддий ўйин — жуфт-жуфт бўлиб беданадек йўрғалаш... Агар қўлларида чойнак-пиёла бўлмаса, бу ўйин «Дилхирож»у «Таржи наво», «Тановар»у «Муножот»лардан хира кўчирма, холос. Сузилишлару ишвалар, химолару имолар, қош қоқишу ер тепишлар ўша-ўша. Бундан рақслар сонини кўпайтириш учунгина ўйинчилар қўлига турли нарсалар бериб қўйиларкан деган хулосага келиш ҳеч гап эмас. Ҳаракатларнинг сунъийлигидан «дод» деворишингга сал қолади. Ҳиндиларнинг рақсларини кўриб, ҳиндчани билмасанг ҳам, раққосанинг хатти-ҳаракати, имо-ишорасидан унинг ниятлари, орзу-умидларини дарров англаб оласан. Биздачи? Санъатнинг шундай «дурдона»лари борки, агар «Ангишвона рақси», «Чўпон рақси», «Калхўзчи қиз» деб номлашдан ташқари қўлларига талинкаю таёқ, кетмону белкурак бериб қўймасанг, ўйиннинг фарқига бормай қоласан.

Қизиғи, бундай ғайритабиий, сохта «ижод»ларнинг ҳаммаси ҳам халқ номи билан боғланади. Нафсиламбрини айтганда, кўп йиллик журналистик фаолиятим мобайнида республикани кезиб чиқиб, бирор жойда «Чойнак рақси» ижро этилаётганлигини кўрмадим. Бечора халққа ачиниб кетаман. Сиёсату санъат, тижорату маданият, қўйингки, турмушимизнинг барча жабҳаларидаги сохталигу кўзбўямачилик, бедодлигу бебурдликнинг ҳамма-ҳаммаси халқ билан боғланади, унинг номи билан «сўралади», «талаб қилинади», «ижро этилади» ва ҳоказо.

Айтинг-айтинг, ишқилиб эртага биронтаси янги халқ рақси дея, саҳнага вақиллаб турган самоварни кўтариб чиқмасин-да....

Абдукарим РАҲИМБЕРДИ.

ХИЗМАТ СИЗДАН, ҒАМХЎРЛИК БИЗДАН

«Янгийўл» мебель ишлаб чиқариш бирлашмасидан армияда ҳақиқий хизмат қилишга чақирилган ёш ишчилар ҳар ойда 200 сўмдан пул оладилар. Бирлашма раҳбарияти ва меҳнат жамоасининг кенгаши шундай қарор қабул қилди.

Бу пул хизмат қилаётган жангчиларнинг номига очилган ҳисоб дафтарчасига ўтказилади. Хизмат чоғида тўпланган бир неча минг сўм пул заҳирага бўшатилган ҳарбий хизматчиларга асқотади.

Бу маблағни жамоа фойдаси ҳисобидан ўтказишга қарор қилинган. Бирлашма мебель ишлаб чиқариш суръатларини муттасил оширяпти. Бу ерда хилма-хил мебеллар тайёрланмоқда. Мебелчилар республикада биринчи бўлиб ғўзапояни қайта ишлашни саноат негизида йўлга қўйдилар. Самарали технология туфайли ғўзапоядан мебель қисмлари тайёрланмоқда, бу эса ҳар ойда минг куб метр ёғочни тежашга имкон бермоқда.

Тошкент вилояти.

«Халқ сўзи»га хат

БИЗ УЧУН КИМ ҚАЙҒУРАДИ?

МЕНИНГ уруғ-аймоғим чўпон ўтганлар. Отам нафақага чиққанларидан кейин, мана етти йилдирки, бош чўпон бўлиб ишлаяпман. Қарамоғимда 700 бош қўй бор. Биз оила аъзоларимиз билан уларни қўлдан келганча зооветеринария қоидалари асосида боқиб, чорвачилик маҳсулотларини кўпайтиришга баҳолиқудрат ўз ҳиссамизни қўшиб келаяпмиз. Бу йил ҳар юз бош совлиқдан 105 тадан қўзи олдик. 438 бош қўзини ўстиришга қолдирдик. Қарийб 300 дона юқори сифатли қоракўл тери топширилди. Баҳорги қирқимда ҳар бош қўйдан 1,2 килограммдан жун қирқиб топширдик.

Бу йилги табиий офат бизнинг отаримизга ҳам каттагина талафот етказди. 23 майда ёққан кучли дўл натижасида 15 бош қўй нобуд бўлди. Шундан олти бошини ҳалоллашга улгурдик, қолган 9 боши ҳаром қотди. Кучли ёғингарчиликдан ҳатто ўт-майсалар томирлари ҳам зарар кўрди. Худога шукрки, болаларим уйга қочиб киришиб, жон сақладилар.

Ҳозир яйловимизда умуман ҳашак қолмаган, шу сабабли қўйларимиз ночор аҳволда. Бизни бошқа яйловга кўчиришларини мутасаддилардан бир неча бор илтимос қилдик. Лекин уларнинг ҳамон парвойи фалак. Бошқа яйловга кўчириш нари турсин, 9 бош ҳаром ўлган қўйни акт билан ҳисобимиздан чиқаришни ҳам хоҳламаяптилар. Бугунги бозор иқтисодиёти шароитида 9 бош қўй қарийб 18 минг сўм бўлишини ҳамма билади. Шу вақтгача отаримизга электр симлари келмаган, бола-чақамиз телевизор, кино, концерт нималигини билишмайди. Биз мадад сўраб совхоз директори ҳузурига боргандик, у «агар ишингиздан айрилиб қолишни истамасангиз, қўйлар орқасидан юраверинг, бўлмаса молларни топширинг» деди. Бу қандай гап? Биз учун ким қайғуради?

М. БАРАТОВ,
Фориш районн, «Фориш» давлат хўжалиги 4-бўлимининг бош чўпони.

ХОНАДОНЛАРГА УН ТАРҚАТИЛАДИ

УРГАНЧ районидаги Энгельс номли жамоа хўжалиги деҳқонлари кузда 35 гектар майдонга экишган буғдой пишиб етилди. Ундан камида 70 тонна ҳосил олиш мўлжалланмоқда. Ушбу йил баҳорда эса яна 100 гектарга уруғ сепилганди. Уруғнинг беда билан аралаш экилгани чорва озуқаси муаммосини ҳал этишга ёрдам бераяпти. Мутахассисларнинг таъкидлашича, бу далалардан камида 150—180 тонна буғдой йиғиштириб олинаркан.

Хўжалик бошқаруви ўтган йилги ҳосилдан ортиб қолган 50 тонна буғдойни ҳозирнинг ўзидаёқ оилаларга тарқатди. Ёз ойларида эса яна 100 килограммдан дон тақсимлаш мўлжалланаяпти. Муҳими шундаки, хўжалик раҳбарияти энди хонадонларга улушини аввалгидек дон эмас, ун ҳолида тарқатмоқчи. Шунингдек, бу йил меҳнаткашларга арзон нархда 22 тонна гуруч сотиш режалаштирилди.

С. АБДУЛЛАЕВ.

·ЭЪЛОНЛАР·

"ЗАРКЕНТ" КОЛХОЗИ

• пахта толаси,
• пилла,
• табиий ҳолдаги ва консерваланган мева-сабзавотлар,
• кулолчилик буюмларига

эҳтиёжи бўлган корхоналар, ташкилотлар, фирма ва кооперативларни ўзаро фойдали ҳамкорликка таклиф қилади.

Бу маҳсулотлар эвазига колхоз қуйидагиларни олади:

• ёғоч, қурилиш ашёлари ҳамда ДСП, ДВП,
• лак-бўёқ маҳсулотлари,
• 40 дан 70 мм.гача бўлган диаметрдаги газ ва сув қувурлари,
• УАЗ-469"А" енгил автомобили,
• ЗИЛ-130, ГАЗ-53 юк машиналари.

Манзилимиз:
713932, Фарғона вилояти, Тошлоқ райони, "Заркент" колхози.
Маълумот учун телефонлар:
4-13-81, 4-11-68, 4-15-48.

МАШИНА СОТИБ ОЛИШНИ ИСТАЙСИЗМИ, МАРҲАМАТ!

«КрАЗ — ТЕХНИК МАРКАЗИ»ГА МУРОЖААТ ҚИЛИНГ

Агар сизда оғир юк ташувчи «КрАЗ» оиласига мансуб бўлган автомобиллар ва уларнинг заминида тайёрланган юк кўтарувчи транспорт воситаларини харид қилиш нияти туғилса ва уларни зарур эҳтиёт қисмлар, узеллар, агрегатлар ҳамда гараж-технологик ускуналари билан таъминлаш муаммоси юзага келса, «Авто-КрАЗ» ИЧБ ва «Тошвилюктранс» акционерлар жамияти концерни таъсис этган ва очган «КрАЗ — техника маркази» ҳожатингизни чиқаришга доимо тайёр!

«КрАЗ — техмаркази» Ўзбекистон жумҳуриятидаги барча вазирлик ва маҳкамаларга фонд бўйича берилаётган «КрАЗ» автомобилларини етказиб беришни ўз зиммасига олади.

«КрАЗ — техмаркази» — КрАЗ — 255 ВI, КрАЗ 258 ВI. КрАЗ — 260 В, КрАЗ — 256 БI маркали автомобилларни, юк кўтариш қобилияти 20 тонна ва кўтаргичининг узунлиги 10 метр бўлган КрАЗ—257 БI базасида ишланган автокранларни, КрАЗ—256 БI базасида тайёрланган СБ — 92 маркали бетон қоргичли автомобилларини шартлашилган нархларда сотиш имкониятига эга.

«КрАЗ — техмаркази» сотилаётган автомобилларга савдо олди техника хизмати кўрсатади. Ва уларнинг кафолатли ишлаш даврида техник хизматини ва созловини амалга оширади.

«КрАЗ — техмаркази» — КрАЗ оиласига мансуб бўлган автомобилларнинг ҳолатини текширувчи, созловчи ва уларга техника хизмати кўрсатувчи гараж технологик асбоб-ускуналари билан таъминлаш масалаларини ҳам ҳал қилади.

«КрАЗ — техмаркази» шу кеча-кундузда КрАЗ автомоллари учун зарур ҳисобланган бир қатор камёб эҳтиёт қисм, агрегат ва узелларни сизга сотиш имкониятларига эга.

Қўшимча маълумотлар учун қуйидаги телефонларга мурожаат қилишингиз мумкин:

Тошкентда: 56-22-63, 56-27-61

Ангренда: 2-64-24, 3-37-33

Манзилгоҳимиз: 702500, Тошкент вилояти, Ангрен шаҳри, Южная кўчаси, 2. 72-Ангрен автокорхонаси.

«КРАЗ — ТЕХНИКА МАРКАЗИ»

«Ўзшартномасавдо» уюшмаси жамоаси моддий мутаносиблик ва заҳиралар жамлама бошқармасининг етакчи иқтисодчиси Адиба Қорабоеваға опаси **МАШКУРАХОН**нинг вафоти муносабати билан чуқур ҳамдардлик билдиради.

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар маҳкамаси ҳузуридаги «Ўзплодоовощвинпром» концерни жамоаси ишлар бошқармасининг бошлиғи К. Шариповга акаси **Исматжон ШАРИПОВ**нинг вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор қилади.

ХАЛҚ СЎЗИ • НАРОДНОЕ СЛОВО

● ТЕЛЕФОНЛАР: маълумот учун 33-07-43; эълонлар бўлими 32-09-25.
Индекс: 64608. Буюртма Г—197.

МУАССИСЛАР: Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши ва Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Вазирлар маҳкамаси.

Бош муҳаррирнинг биринчи ўринбосари: Ҳабибулла ОЛИМЖОНОВ.

ТАҲРИР ҲАЙЪАТИ:
● Карим БАҲРИЕВ, Эсиргап БОЛИЕВ (масъул котиб, «Халқ сўзи»), Салоҳиддин МУҲИДДИНОВ, Зоҳид НОРМУҲАММЕДОВ, ЛЕВ ПАК (бош муҳаррир ўринбосари, «Народное слово»), Абдукарим РАҲИМБЕРДИЕВ (бош муҳаррир ўринбосари, «Халқ сўзи»), Қулаҳмад РИЗАЕВ, Эркин САМАНДАР, Азим СУЮН, Александр ТЮРИКОВ (бош муҳаррир ўринбосари, «Народное слово»), Александр УЛИЧКИН (масъул котиб, «Народное слово»), Муҳтарама УЛУҒОВА (бош муҳаррир ўринбосари, «Халқ сўзи»), Раим ФАРҲОДИЙ, Шавкат ЯҲЁЕВ, Пирмиқул ҚОДИРОВ, Саидаҳрор ҒУЛОМОВ.

● МАНЗИЛИМИЗ: 700000, ГСП Тошкент шаҳри, Ленинград кўчаси, 19-уй.

● Таҳририятга ҳажми 7 қоғоздан ошган материаллар қабул қилинмайди. Фойдаланилмаган мақолаларга ёзма жавоб қайтарилмайди.

Ўзбекистон Республикаси «Шарқ» нашриёт-матбаачилик концерни. Тошкент шаҳри 700083, Ленинград кўчаси, 32-уй. Босишга топшириш вақти 21.00 Босишга топширилди: 23.40.